

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1920.

Andra kammaren.

Nr 61.

Onsdagen den 19 maj, f. m.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Upplästes för justering de vid kammarens sammanträde den 12 innevarande maj förda protokollen. Därvid yttrade

Herr **A n d e r s o n** i Råstock. Herr talman! Jag finner mig nödsakad säga ett par ord med anledning av det protokoll, som nu föreligger till justering. Det avser ett kvällssammanträde, då en talare på Jämtlandsbanken hade ordet frampå nattsidan. Detta sitt anförande har han vid protokollsjusteringen lyckats lägga om, så att det betyder raka motsatsen till vad han då sade. Den replik jag hade efter detta hans anförande har härigenom kommit att hänga i luften, och jag tycker därför det är ett lämpligt tillfälle att nu säga så pass mycket, att om man finner att man gjort ett kapitalt misstag, så bör man i alla fall erkänna det offentligen och icke gå åstad och rätta det så, att en efterföljande talares replik kommer att hänga i luften.

Vidare anfördes ej. Protokollet godkändes.

§ 2.

Föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtanden nr 45—48 och statsutskottets memorial nr 144.

§ 3.

Vidare föredrogs statsutskottets memorial, nr 145, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om ortstillägg till tjänstemän och betjante vid länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län m. fl.; och blev den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen av kammaren godkänd.

§ 4.

Härefter föredrogs, men blev ånyo lagda på bordet andra lagutskottets utlåtande nr 36, andra kammarens första tillfälliga utskotts

utlåtande nr 15 samt andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden nr 11 och 12.

§ 5.

*Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.*

Till avgörande förelåg nu jordbruksutskottets utlåtande, nr 67. i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till lantmäteriväsendet m. m. jämte fem i ämnet väckta motioner.

Punkten 1.

I en till riksdagen den 12 mars 1920 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 235, hade Kungl. Maj:ts, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, förklarat sig hava för avsikt att, därest riksdagen bifölle vissa i propositionen framställda förslag rörande lantmäteriväsendet, utfärda, bland annat, förordning angående sättet för utförande av vissa mätningsarbeten m. m. (mättningsförordning) i huvudsaklig överensstämmelse med ett vid statsrådsprotokollet såsom bilaga 1 fogat förslag, att träda i tillämpning den 1 januari 1921.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft dels de likalydande motionerna nr 265 i första kammaren av herr *Lamm m. fl.* och nr 389 i andra kammaren av herr *Lübeck m. fl.*; dels ock motionen nr 359 i andra kammaren av herr *Sjöblom*, som föreslagit, att riksdagen ville hemställa, att 50 § i den blivande mättningsförordningen måtte erhålla följande lydelse:

Lantmäteristyrelsen äger att i enlighet med grunderna i denna förordning meddela de allmänna eller för särskilt fall gällande verkställighetsföreskrifter, som finnas erforderliga.

I ovanberörda, vid propositionen fogade förslag till mättningsförordning hade åt nämnda paragraf givits denna avfattning:

50 §.

I fråga om förrättningar, som i 1 § första stycket avses, äger lantmäteristyrelsen att i enlighet med grunderna i denna förordning meddela de allmänna eller för särskilt fall gällande verkställighetsföreskrifter, som finnas erforderliga.

Meddelandet av verkställighetsföreskrifter i avseende å mättningsarbete, som omförmäles i 1 § andra stycket, ankommer på vederbörande kommunala myndighet.

Utskottet hemställde,

A) att riksdagen måtte, med avslag å de av herr *Lamm m. fl.* och av herr *Lübeck m. fl.* i ämnet väckta motionerna, förklara sig icke hava något att erinra mot det vid förevarande proposition fogade förslaget till mättningsförordning eller det propositionen bifogade förslaget till kungörelse med vissa föreskrifter angående mättningsväsendet inom rikets städer och sådana samhällen på landet, där den för

städerna gällande ordning för bebyggande skulle iakttagas m. m.; samt

Ang. lant-
mätningväsen-
det m. m.

(Forts.)

B) att den av herr Sjöblom väckta motionen, i vad den icke kunde anses besvarad genom vad utskottet i punkten anfört, ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Uti mom. I) av en vid utskottets utlåtande fogad reservation av herrar *Träff*, *Sävström* och *Ericsson* i Arboga hade föreslagits, att riksdagen måtte, med bifall till de av herr Lamm m. fl. och av herr Lübeck m. fl. väckta motionerna, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla,

dels att tillsynen å städernas och de stadsliknande samhällenas mätningväsende måtte ordnas i huvudsaklig överensstämmelse med stadsplanelagskommitténs förslag upptaget i det kungörelseförslag, som finnes bifogad reservationen;

dels att den mätningförordning, vartill förslag åtföljde propositionen, måtte utfärdas till att lända till efterrättelse endast vid förrättning, som av lantmätare verkställdes enligt skiftesstadgan eller andra angående delning av jord å landsbygden gällande författningar, ävensom vid förrättning, som företoges på grund av 6 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad;

dels ock att utredning måtte genom personer, som ägde särskild sakkunskap i fråga om städernas stadsplaneväsen, mätningsteknik och allmänna förvaltning, anordnas för åstadkommande av en efter städernas behov lämpad mätningsstadga.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr *Ericsson* i Arboga: Herr talman, mina herrar! Som av utskottets utlåtande framgår, är här avgiven en reservation, som går ut på bifall till de av herrar Lamm m. fl. och Lübeck m. fl. väckta motionerna.

Vi hade inom utskottet varit rätt ense om detta förslag, ända tills dessa motioner togos under behandling och utskottsmajoriteten kom till sitt avslagsyrkande på dem; då skildes våra vägar. Denna reservation går ut på

»I) att riksdagen må, med bifall till de av herr Lamm m. fl. och av herr Lübeck m. fl. väckta motionerna, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla,

dels att tillsynen å städernas och de stadsliknande samhällenas mätningväsende måtte ordnas i huvudsaklig överensstämmelse med stadsplanelagskommitténs förslag upptaget i de kungörelseförslag, som finnes bifogad denna reservation;

dels att den mätningförordning, vartill förslag åtföljer propositionen, måtte utfärdas att lända till efterrättelse endast vid förrättning, som av lantmätare verkställs enligt skiftesstadgan eller andra angående delning av jord å landsbygden gällande författningar, ävensom vid förrättning; som företoges på grund av 6 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad;

Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.
(Forts.)

dels ock att utredning måtte genom personer, som äga särskild sakkunskap i fråga om städernas stadsplaneväsen, mätningsteknik och allmänna förvaltning, anordnas för åstadkommande av en efter städernas behov lämpad mätningstadga.»

Det är dessa tre punkter, som äro upptagna i motionernas kläm.

Vidare ha vi upptagit i motiveringen »att i händelse av bifall härtill förutsattes att för nödig tillsyn över mätningsväsendet i städerna kommer att inrättas något särskilt tillsynsorgan inom byggnadsstyrelsen, varom givetvis Kungl. Maj:t i så fall skulle komma att framställa förslag i samband med det vidare ordnandet av mätningsväsendet i rikets städer och stadsliknande samhällen».

Denna punkt har icke motionärerna intagit i sin kläm, och vi ha icke heller vågat göra det här utan nöjt oss med att låta den stå i motiveringen.

Om kammaren bifaller punkt 1) i vårt yrkande, följer därmed en liten förändring i staten för lantmäteristyrelsen, varigenom summan kommer att minskas med 18.900 kronor, beroende på att man i vårt yrkande utgår ifrån, att stadsplanebyrån skulle borttagas från staten. Vidare blir det en liten ändring i den mätningförordning, som åtföljer utskottets utlåtande såsom bilaga.

Då jag tror, att diskussionen i denna fråga kommer att bli ganska långvarig, skall jag, herr talman, åtnöja mig med att yrka avslag på utskottets hemställan under punkt I A) och bifall till den av herr Träff m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen. Avslagsyrkandet skulle således icke gälla den förslaget bifogade mätningförordningen i vidare mån än den kan komma att beröras av den reservation, som här föreligger.

Herr Sjöblom: Herr talman! Som herrarna veta, har denna fråga väckt stor uppmärksamhet i riksdagen under de senare åren; och även förlidet år förelåg till behandling en Kungl. proposition, som då föll av den anledningen att kamrarna stannade i olika beslut. Den huvudsakliga striden har ju stått om städernas rättighet att, frigjorda från lantmäteristyrelsens inflytande, få verkställa sina stadsmätningar med de kommunala myndigheterna såsom på olika sätt direktivgivande.

Förra årets kungl. proposition innebar ju, att i lantmäteristyrelsen skulle inrättas en särskild byrå med kvalificerade arbetskrafter, vilken skulle leda och övervaka städernas mätningar. Mot en sådan anordning restes emellertid från stadsrepresentanternas sida ett mycket bestämt motstånd. Nu har Kungl. Maj:t i år något modererat sin framställning i detta avseende, så till vida att Kungl. Maj:t föreslagit, att det skall inrättas en stadsbyrå i lantmäteristyrelsen, men att dess befogenhet skall inskränkas på det sättet, att i stället för att denna byrå skulle få meddela verkställighetsföreskrifter rörande städernas mätningar, byrån skulle komma att bli något som skulle kunna kallas en tillsynsmyndighet över städernas mätningar. Jag är icke riktigt på det klara med vad man menar med detta eller vad man avser att vinna.

Om denna byrå i lantmäteristyrelsen skall ha tillsyn över städernas mätningar, då bör det väl ordnas så, att sedan en stad gjort en tomtmätning skall denna tillsyningsmyndighet ha rättighet att granska arbetet och även att vägra godkänna ett arbete, som byrån icke finner vara tillfredsställande. Men om detta är meningen, vilket jag icke blivit riktigt säker på av vad jag läst — ty det kommer att bero på en förordning, som Kungl. Maj:t senare kommer att utfärda angående denna stadsbyrås befogenheter — då synes det mig, som om detta nya förslag skulle vara väsentligt mycket sämre än det förslag, som Kungl. Maj:t framlade förra året. Skola nämligen dylika verkställighetsföreskrifter meddelas, då böra de också meddelas av en myndighet, synes det mig, som har befogenhet att göra det, och som icke över sig har en annan myndighet, vilken sedan ett arbete är verkställt, kan upphäva detsamma.

Jag har därför, herr talman, i år tillåtit mig att väcka en motion, i vilken jag yrkar, att de verkställighetsföreskrifter, som enligt Kungl. Maj:ts proposition i vissa fall skulle ligga i de kommunala myndigheternas hand, i stället skulle överflyttas på denna i lantmäteristyrelsen nyinrättade byrå.

Jag erkänner gärna, att det är en fråga, som icke är så lätt att ordna, ty jag är på det klara med att en mättningsman, han må vara aldrig så skicklig såsom sådan, icke alltid är den rätte mannen att lägga upp en stadsplan eller företaga mätningar i städerna på ett tillfredsställande sätt. Det är *en* sak att utföra en noggrann mätning och upprätta noggranna kartor över ett samhälle, men en *annan* sak är att i fantasien tänka ut en sådan plan för detta samhälle, att den ur alla synpunkter blir tilltalande och tillfredsställande. Nu har ju utskottet i sitt betänkande anført, att det ju kan anses, att ett mycket stort antal av våra städer icke inom sig besitta tillräckligt kvalificerade krafter för att meddela verkställighetsföreskrifter angående städernas mätningar på ett tillfredsställande sätt. Jag skall icke alls här tala om de stora eller ens om de medelstora städerna i landet; men gå vi ut till de minsta städerna, är det klart, att icke byggnadsnämnderna i dessa städer kunna förutsättas äga den kompetens, som behöves för att ge verkställighetsföreskrifter för mätningarna i städerna. Nu anses det, att städerna böra ha sin fulla frihet, men för min personliga del har jag den uppfattningen, att då borde andra krafter ställas till städernas förfogande, vilka kunde vara rådgivande ur olika synpunkter. Nu är det dock icke så. Jag förmodar, att riksdagens beslut kommer att gå i överensstämmelse med utskottets förslag, men, som frågan nu ligger synes det mig, som om det skulle vara klokare, om riksdagens beslut ginge i överensstämmelse med min motion, som icke avser någonting annat än att i § 50 av mättningsförordningen utesluta de två sista raderna. § 50 skulle då komma att förkortas på det sätt att uttrycket: »Meddelandet av verkställighetsföreskrifter i avseende å mättningsarbete, som omförmäles i 1 § andra stycket, ankommer på vederbörande kommunala myndighet,» därur skulle utgå. Jag tror, att det vore bättre att bifalla motionen än att gå med på Kungl. Maj:ts förslag, enär därige-

Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.
(Forts.)

Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.

(Forts.)

nom denna stadsbyrå finge den tillsyningsmyndighet, som jag nyss berörde.

Jag har kommit till denna uppfattning, därför att jag har sett den stads utveckling, som jag bäst känner till och som jag själv nästau tillhör. Det är ju i allmänhet så, att i dessa småstäder finnes en kärna av ett planlagt område med en periferi av icke planlagt område utanför stadsgränsen. Det uppstår emellertid mycket ofta tätt bebyggda samhällen, liggande utanför stadens gräns. Och om då en jordägare utanför stadsgränsen vill upplåta ett område till byggnadstomter, får han lov att göra en planläggning över området, vilken lämnar tillräckligt utrymme för gator och öppna platser. I den stad, jag här närmast tänker på, har jag sett sådant ske med det resultat, att på den plan, som upprättades över samhället utanför stadens gräns kommo gatorna in emot stadsgränsen. Sedan planlades periferien av stadens område ut till landsgränsen, men de gator, som drogos upp inom staden, kommo att stöta mitt på byggnadskvarteren i det utanför liggande området, medan gatorna i området utanför likaledes stötte rakt emot kvarteren vid stadsgränsen. När sådant kan inträffa och har inträffat på grund av städernas hittillsvarande rättighet att upplägga stadsplanerna utan att taga hänsyn till utanför liggande marks förhållanden, då synes det mig, som om det skulle vara lämpligt, att verkställighetsföreskrifter och dylikt läge på en hand eller åtminstone garantier på något sätt skapades för att icke dylika olägenheter skulle komma att uppstå.

Det är av den orsaken, herr talman, som jag skall be att få yrka bifall till min motion i fråga om mättningsförordningen.

Herr L u b e c k: Herr talman! Jag skall be att å min sida på det allra bestämdaste få taga avstånd ifrån det förslag, som jordbruksutskottets majoritet kommit med i avseende å inrättande av en s. k. stadsbyrå inom lantmäteristyrelsen. Sedan frågan var föredragen vid fjolårets riksdag och då föll, ha visserligen verkställts en del vidare utredningar i saken, genom att städerna och deras organ fått tillfälle att göra sig hörda; men det är dock därvid att märka, att praktiskt taget samtliga medelstora och större städer och samtliga de organ, som verkligen med fog kunnat tala å städernas vägnar, tagit avstånd ifrån tanken på inrättandet av denna stadsbyrå, varom man dock nu kommit fram med förslag. Man har uttalat den uppfattningen, att det icke kunde genom utredningen anses konstaterat, att över huvud taget någon dylik kontrollmyndighet, som genom stadsbyrån skulle inrättas, vore behöflig för våra städer, i varje fall icke för de större och medelstora och att man ännu mindre visat, att denna kontroll — om och när den behöfdes — skulle förläggas under lantmäteristyrelsen. Med den utveckling, vår stadsförvaltning numera fått, borde man väl också kunna utgå ifrån att städerna själva skola vara kompetenta att bedöma, när en dylik kontroll över huvud taget skall anses behöflig för att tillgodose, vad som väl ändå närmast är städernas egna intressen.

Nu kan man tänka och det har också gjorts gällande i jordbruks-

utskottet liksom av Kungl. Maj:t — att de anmärkingar, som förra året och tidigare riktats mot förslaget om en stadsbyrå, skulle genom det framlagda förslaget till sina väsentliga delar blivit undanröjda. Detta kan jag för min del icke finna vara förhållandet. Och det råder fortfarande en fullständig enighet från städernas sida emot inrättandet av stadsbyrån.

Jag vill särskilt erinra herr Sjöblom om att vad angår laga-skiftesförrättningarna höra de ovillkorligen under mättningsförordningen och komma därför också att direkt sortera under skiftesverket, d. v. s. under lantmäteristyrelsen. Men det har med stor styrka gjorts gällande, att vad som angår tomtmätning och avstyckning i städerna icke borde höra under lantmäteristyrelsen, och detta särskilt därför att detta slag av förrättningar har ett så utomordentligt intimt sammanhang med själva stadsplaneväsendet i övrigt. Utom dessa tomtmätningar och avstyckningar märkas även åtskilliga andra synnerligen viktiga mätningar, som genom det nu föreliggande förslaget skulle komma att sortera under lantmäteristyrelsen. Förslaget innebär nämligen, att även andra mätningar, såsom t. ex. triangelmätningar i städerna, om de ske på grund av stadsfullmäktiges eller motsvarande kommunala myndighets beslut eller om de äro av grundläggande art, som det heter, för mättningsväsendet, skulle sortera under lantmäteristyrelsen. Detta innebär ju, att ytterligare en stor mängd mätningar skulle komma att höra till lantmäteristyrelsen. Ty det får man anse vara regeln, att dylika viktiga mätningar i städerna verkligen tillkomma på grund av stadsfullmäktiges beslut eller kunna anses vara av grundläggande art för mättningsväsendet.

Vad särskilt angår triangelmätningarna i städerna, är det ganska märkligt, att man pläderar för uppfattningen att dessa till vinnande av nödig enhetlighet med själva rikstrianguleringen skulle sortera under lantmäteristyrelsen, när ändå det förhållandet råder, att rikstrianguleringen icke hör under lantmäteristyrelsen utan under rikets allmänna kartverk. Det anförda skälet synes därför i hög grad hänga i luften.

Man måste komma ihåg, att mätningarna ej hava något självändamål. På landet ha mätningarna till uppgift att utgöra ett underlag för själva fastighetsbildningen. I städerna återigen, kan man säga, utgöra såväl mätningarna som själva fastighetsbildningen underlaget för byggnads- och stadsplaneväsendet, som ju där är det väsentliga.

Om man skulle draga ut konsekvenserna av den standpunkt, Kungl. Maj:t och utskottet nu intagit, komme man ganska långt. Terrängmätning och andra slag av mätningar utföras ju för en mängd olika allmänna arbeten i stad och på land. Det utföres mätningar för järnvägs- och väganläggningar; det utföres också mycket omfattande lantmätningar för vattenregleringar och sådant. De arbeten, som skola grundas på dessa mätningar, sortera under olika myndigheter, dit de närmast höra hemma. De höra under väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, under vattenfallsstyrelsen, och de gå delvis

Ang. lant-
måteriväsen-
det m. m.
(Forts.)

till vattendomstolarna o. s. v. Men med den argumentering, jordbruksutskottet och Kungl. Maj:t tillämpa i fråga om stadsmätningarna, kan man komma snart sagt hur långt som helst, när det gäller att sortera in under lantmåteristyrelsen dessa för olika ändamål avsedda mätningar, där man således gör mätningarna i och för sig till något slags självändamål och inte tänker på, vartill mätningen skall användas och i vilken ram den sedan skall passas in.

Jag kan följaktligen ej finna annat än att tillräckliga skäl i varje fall för närvarande saknas för att mot städernas bestämda bestridande påtvinga dem en sådan kontrollorganisation för deras mätningar, som nu kommit i fråga. Det är framhållet, och det framhölls särskilt av herr Sjöblom, att det begås fel, när det gäller att fullgöra dessa stadsmätningar. Ja, det veta vi alla, att fel kunna begås, och det förekommer fel även när det gäller verkliga lantmåteriförrättningar. Var felen äro störst, trots det lantmåteristyrelsen finns redan nu för övervakande av lantmåteriförrättningar, tror jag, att det såväl för den ene som för den andre skall vara ganska svårt att i denna stund deklarerat. Jag medger gärna, att det i små städer stundom kan behövas bättre anordningar än nu, men icke får detta utgöra tillräckligt skäl för att mot de större och medelstora städernas bestämda bestridande påtvinga dem, som hava fullgod organisation, någonting som de bestämt reagera mot själva.

Lyckligtvis kan man säga, att saken i år ligger bättre till, än vad den gjorde förra året, i det att landsbygden nu kan få sin mätningförrättning och hela organisationen av sitt lantmåteriväsen klara, utan att man behöver, såsom förra året, yrka på ett avslag på hela saken på den grund, att frågan i övrigt är så pass illa utredd. I år ligger saken så till, att man genom ett bifall till reservationen kan låta städerna få sin rätt, utan något som helst intrång på landsbygdens intressen. För landsbygden kan det väl näppeligen vara något intresse att mot städernas bestämda önskan påtvinga dem någonting, som de så bestämt taga avstånd från. Och jag har heller icke den erfarenheten från kammaren, att man använt liknande taktik från städernas sida, då det gällt landsbygdens intressen, att man velat med något slags maktspråk påtvinga landsbygden förrättningar och anordningar, som landsbygden reagerat mot, där det var fullständigt likgiltigt för städerna, hur den saken blev ordnad.

Jag tillåter mig hemställa, att lantmännen ville taga hänsyn till de krav, som ur dessa synpunkter framställts från städernas sida. Jag kan icke tänka annat än att hela förslaget om denna stadsbyrå, som lantmåteristyrelsen vill påtvinga städerna, framkommit antingen av någon slags överdriven ansvarskänsla från lantmåteristyrelsens sida eller också på grund av någonting, som jag skulle våga beteckna som opåkallat nit — för övrigt icke blott från lantmåteristyrelsens sida utan även från lantmåterikommissionen, där städernas synpunkter ej blivit på behörigt sätt tillvaratagna. Man torde slutligen också böra taga någon hänsyn till, att man här, utan att tillfredsställande utredning kan anses föreligga, skulle inrätta ytterligare ett statens administrativa kontrollorgan och detta vid en tid-

punkt, då väl alla äro ense om, att man ej skall i onödan gå till inrättande av nya statstjänster.

På dessa skäl, herr talman, anhåller jag att på den föredragna punkten få yrka bifall till reservationen.

*Ang. lant-
måteriväsen-
det m. m.
(Forts.)*

I detta yttrande instämde herrar *Vennersten, Lindman, Johanson* i Huskvarna och *Lithander*.

Herr vice talmannen *H a m i l t o n*: Det föreliggande spörsmålet är en fråga, som redan förr prövats av denna kammare, i huvudsak åtminstone. När frågan förledet år var före, bifölls Kungl. Maj:ts proposition i ämnet av andra kammaren. Motståndarna till förslaget lyckades emellertid stjälpa detsamma i första kammaren och önskade att frågan änyo skulle komma under utredning i regeringen. Så har nu skett. Städernas representanter ha, såsom herr Lübeck nyss nämnde, blivit hörda, med det oaktat har regeringen ej velat vidtaga några väsentliga förändringar i det förslag, den förra året framlade.

Det var representanterna för städerna, som då stjälpde förslaget till stor skada och till men för hela vår landsbygd. Ty vi veta, att lantmåteriväsendet och lantmåteriets organisation snarast kräver sin lösning. Skälet till att motståndarna till förslaget stjälpde detsamma tycks vara det, att de hava en viss rädsla för den tillsyn över städernas lantmåteriförrättningar, som skulle utövas av lantmåteristyrelsen. Jag för min del har svårt att förstå denna stora rädsla för att komma under kontroll av en statens myndighet. Jag tror för min del, att det är alldeles nödvändigt, att lantmåteriförrättningarna stå under en för hela landet gemensam ledning. Det är ju möjligt, att i vissa stora städer mätningmännen befinna sig på den ståndpunkten, att de ej behöva stå under denna tillsyn; men vi skola komma ihåg, att den kungörelse det här är fråga om skall gälla icke allenast de stora städerna utan även småstäderna och de stadslänkande samhällena, samt vidare att städerna hava inkorporerat en stor del av vår landsbygd, där rena landsbygdsförhållanden råda.

För övrigt är den tillsyn, som kommer att utövas av lantmåteristyrelsen synnerligen inskränkt. Den gäller allenast laga skiften, tomtmätningar, avstyckningar, och i övriga mätningar hava stadsmyndigheterna fria händer.

Nu framhålla reservanterna, att det är av vikt, att tillsynen över dessa mätningar utövas med sakkunskap. Men det är just meningen, att den skall utövas av män med sakkunskap, och därför skall en särskild byrå inrättas, som skall ha tillsyn över dessa städernas lantmåteriförrättningar.

Jag kan, herr talman, icke förstå annat än att det förslag, som Kungl. Maj:t har framlagt, är fullt rättvist och det enda riktiga. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr *Pettersson* i Södertälje: Herr talman, mina herrar! För närvarande har lantmåteristyrelsen tillsyn över rikets mätnings-

Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.
(Forts.)

väsen endast i fråga om skiftes- och avvitringsväsendet samt jordregistret, men lantmäteristyrelsen har icke tillsyn över städernas mätningstvåsen i övrigt. Nu ifrågasättes, att lantmäteristyrelsen skulle få sin befogenhet utsträckt, så att den skulle omfatta städernas mätningstvåsen även i övriga avseenden än i dem, vari styrelsen för närvarande har sådan tillsyn. På detta område ha städerna förut åtnjutit rätt till kommunal självstyrelse. Det må då icke förtäckas städerna, om de nu spjårna emot, när det ifrågasättes att lägga denna deras verksamhet under en ganska ingående statskontroll.

Till stöd för förslaget har från lantmäteristyrelsens sida särskilt åberopats, att dessa mätningar inom städerna, som lantmäteristyrelsen skulle taga hand om eller ha överinseende över, hava inverkan på äganderättsförhållandena. Men den omständigheten torde icke i och för sig vara avgörande, då de mätningar, om vilka nu särskilt är fråga, nämligen mätningar för tomtindelning och tomtavstyckningar, framför allt avse att åstadkomma lämplig tomtindelning, lämplig indelning av fastighet i kvarter och att genomföra en för staden fördelaktig stadsplan. Dessa praktiska frågor kräva naturligtvis sin särskilda sakkunskap. Ofta finnes denna sakkunskap i fullt tillräckligt mått redan inom städernas byggnadsnämnder, men den är i alla händelser med säkerhet att påräkna inom vederbörande högsta överordnade myndighet, nämligen byggnadsstyrelsen. Inom byggnadsstyrelsen är just den största sakkunskapen på detta område tillfinnandes, och denna sakkunskap har nu tillfälle att göra sig gällande vid prövning av städernas avstycknings- och stadsplaneärenden. Då får den myndigheten också tillfälle att granska de mätningar, som av vederbörande lokala tjänstemän äro verkställda. Det är således ett misstag att tro, att mätningstverksamheten inom städerna på detta område skulle vara alldeles utan tillsyn och kontroll. Denna gör sig självklart gällande vid prövningen av tomtindelnings- och stadsplaneärenden i högre instans.

De föregående talare, som yttrat sig å städernas vägnar, särskilt herr Lübeck, hava för övrigt, synes det mig, på ett övertygande sätt framhållit de skäl, som tala emot den reglering, som här ifrågasatts.

Mot dessa anföranden har nu herr vice talmannen invänt, att tillsynen icke är så mycket att tala om, och att han icke förstår motviljan mot förslaget, då tillsynen ju skulle vara inskränkt till laga skiften, tomtmätningar och avstyckningsförrättningar. Härvid må erinras, att tomtmätningar och avstyckningar just äro huvudsaken härutinnan. Det är för de ändamålen de flesta mätningarna inom städerna förekomma; det är största delen av städernas mätningstvåsen, som på det sättet skulle dragas in under lantmäteristyrelsens prövning.

Redan den omständigheten, att det är önskvärt att man får den bästa sakkunskapen i högsta ledningen talar för att icke beröva byggnadsstyrelsen den tillsyn, som den har över dessa frågor.

För övrigt synes det också vara skäl att komma ihåg, att alla i fråga om städernas mätningstvåsen och kommunalförvaltning sakkunni-

ga korporationer och myndigheter, som yttrat sig i detta ärende, enhälligt ha avstyrkt detta förslag. Så har byggnadsstyrelsen gjort, så har stadsplanekommittén gjort och så har stadsförbundet gjort. Det borde väl under sådana förhållanden vara lämpligt, att låta denna verksamhet få ordnas på det sätt som hittills skett, möjligen med någon skärpning i den kontroll, som från byggnadsstyrelsens sida utövas.

Det bör icke heller glömmas, att den storartade utveckling, som mättningsväsendet i städerna, särskilt av triangelmätningen, tagit i Sverige de sista åren, har skett tack vare städernas kommunala självstyrelse och tack vare saknaden av en i detalj ingående och stel statskontroll. Det är sålunda så långt ifrån, att den nuvarande friheten från sådan statskontroll lett till några olägenheter, att man tvärtom kan peka på, att den har lett till synnerligen vackra resultat.

Jag tror således, herr talman, att i denna fråga synnerligen goda skäl tala för bifall till reservationen och avslag å utskottets hemställan.

Herr Swartling: Herr talman, mina herrar! Då denna fråga vid föregående års riksdag föll, var det, som förut påpekats, med anledning av de invändningar, som restes mot den omfattning, vari förslaget till mättningsförordning då avsåg att reglera mättningsväsendet inom stadssamhällena. Man ansåg då, som naturligt var, att lantmäteristyrelsen, som var uteslutande och är uteslutande organiserad för att handhava ledningen av det legala jorddelningsväsendet på landsbygden, icke var lämplig att handhava den befattning med städernas mättningsväsen, som var i fråga. Förslaget återkommer nu, delvis modererat, det skall villigt erkännas, men själva huvudfrågan står likvisst kvar. Fortfarande är det meningen, att städernas mättningsväsen skall läggas under lantmäteristyrelsen. Det är nu föreslaget, att detta skall ske genom en nyinrättad stadsbyrå under lantmäteristyrelsen.

Det har ju mot detta förslag i såväl dess ursprungliga som dess nuvarande form rests många invändningar och uttalats en enhällig opposition mot detsamma från håll, vilka man väl ändå måste i detta fall tillmäta rätt så stor betydelse. Från alla kommunala institutioner, från stadsplanelagskommittén och från byggnadsstyrelsen ha uttalats starka betänkligheter mot förslaget. Jag vill tillåta mig hänvisa till vad stadsplanelagskommittén säger: »Kommittén vill ingalunda ifrågasätta annat än att inom de smärre stadssamhällena mättningsförhållandena, liksom så mycket annat, här och var lämna åtskilligt övrigt att önska, och att så kommer att vara fallet, även om en mättningsstadga för städerna utfärdas. Men kommittén tror icke, att försök bör göras att avhjälpa de eventuellt förekommande bristerna genom städernas förläggande under ett centralt ämbetsverks chefsmyndighet på sätt här blivit ifrågasatt.» Och stadsplanelagskommittén säger ytterligare, att kommittén för sin del anser, att det icke skulle vara gagneligt, »om tillsynen å reglernas efterlevnad, kompletterad med rätt att utfärda allmänna s. k. verkställighetsföreskrifter, uppdroges åt lantmäteristyrelsen. Tillsynen över städernas

Ang. lantmäteriväsendet m. m.

(Forts.)

Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.
(Forts.)

mättningsstadga bör liksom tillsynen å byggnadsstadgan åligga de kommunala byggnadsnämnderna, och kommunerna själva böra äga att efter sina särskilda behov komplettera den allmänna stadgan med mera eller mindre ingående och till sina verkningar mera eller mindre kostsamma specialföreskrifter.» Byggnadsstyrelsen slutligen säger: »På grund av allt vad byggnadsstyrelsen sålunda ovan anfört, måste byggnadsstyrelsen bestämt avstyrka, att den av lantmäterikommissionen föreslagna mättningsstadgan för lantmäteriväsendet förordnas gälla även för stad, annat än vid förrättningar enligt 6 kap. av lagen om fastighetsbildning i stad, ävensom avstyrka, att lantmäteristyrelsen förordnas utöva tillsyn även över stadsmättningsväsendet i övrigt.»

Vidare har jag här ett papper, som jag förmodar herrarna fått litet var, från svenska stadsförbundet, som vid sin representantförsamling den 9 april i år behandlade detta ärende och därvid beslöt göra följande uttalande, som är ganska kort, så att jag tillåter mig att läsa upp det. Stadsförbundets representantförsamling säger: »Med beklagande av att Kungl. Maj:t, trots det motstånd, som planerna att förlägga städernas mättningsväsen under lantmäterimyndigheternas tillsyn och kontroll rönt från de med städernas förhållanden på detta område förtrogna myndigheter och korporationer, nu ånyo velat framlägga förslag i sådan riktning, uttalar Svenska Stadsförbundets representantförsamling sin fulla anslutning till de av herr Lamm m. fl. i riksdagens första kammare samt av herr Lübeck m. fl. i andra kammaren med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition väckta motioner. Representantförsamlingen vill särskilt betona nödvändigheten av att frågan om ett reglerande i vidare mån än motionärerna tillstyrkt av städernas och de stadslignande samhällenas mättningsväsen underkastas grundlig utredning av personer, som besitta verklig sakkunskap beträffande stadssamhällenas stadsplaneväsen, mätningsteknik och allmänna förvaltning. Endast på grundval av en sålunda ordnad utredning är det enligt representantförsamlingens bestämda mening möjligt att ernå ett ur det allmännas synpunkt tillfredsställande avgörande av denna sak, vilken helt visst för länge sedan kunnat bringas till lösning, därest utredningsarbetet från början inriktats på sakliga mål och icke fått förryckas av ovidkommande strävanden från lantmäterikårens sida.»

Det är alltså här nu inte fråga om, huruvida den tilltänkta stadsbyrån skulle komma att sortera under lantmäteristyrelsen eller under byggnadsstyrelsen eller ordnas på något annat sätt. Det är tvärtom helt enkelt fråga om, huruvida över huvud denna kontrollapparat, som givetvis skulle komma att medföra stora kostnader och för städerna särskilt synnerligen stora besvärligheter och hinder av många slag, bör komma till stånd.

Det synes mig, såsom saken nu ligger, lämpligast att man bifaller reservanternas förslag. Jag vill dock i det hänseendet göra en liten erinran mot detsamma. Reservanterna ha i motiveringen till sin reservation gjort ett uttalande strax i början, där de säga: »På grund av det nära sambandet mellan å ena sidan stadsmätningar av olika slag och å den andra sidan stadsplaneväsendet bör det enligt

vår åsikt tillkomma byggnadsstyrelsen och ej lantmäteristyrelsen att utöva uppsikt över städernas mättningsväsende.» Jag vill beträffande detta icke göra något bestämt uttalande. Men det synes mig, att det då man, såsom reservanterna här göra, slutligen kommer till det resultatet, att man förordar en utredning i denna sak, icke kan vara riktigt lämpligt att på detta sätt genom ett uttalande i motiveringen föregripa den begärda utredningen, utan den bör väl ha fria händer. Och jag vill hoppas, att om en sådan utredning kommer till stånd, den icke skall känna sig alltför bunden av detta uttalande i reservanternas motivering.

Jag vill icke uppehålla tiden längre. Jag har inte något särskilt nytt att tillägga. Jag vill endast ytterligare stryka under här redan påpekats, att det förslag, som innefattas i reservanternas utlåtande här, ju inte är något, som kan för landsbygdens vidkommande ha något särskilt intresse. Det är, såvitt jag kan förstå, utslutande en städernas sak. Det är för städerna givetvis önskvärt, att denna fråga blir för dem på bästa sätt ordnad, så att de kunna ha största möjliga nytta av de anordningar, som eventuellt komma att träffas, samtidigt som det givetvis är ett intresse för staten att se till att inga anordningar här träffas, som förorsaka kostnader utan att medföra motsvarande nytta. Jag ber därför att få vädja till landsbygdens representanter i kammaren att här behärta städernas önskingar och fast hålla för ögonen, att detta icke på något sätt kan anses vara en sak, som är ett landsbygdens intresse mot städernas eller tvärtom, utan var och en kan ju mycket väl få sina intressen tillgodosedda. Landsbygden får ju, såvitt jag kan förstå — och där om tycks även utskottet vara enigt — på detta sätt sitt mättningsväsende på ett fullt tillfredsställande sätt ordnat. Lantmäteristaten och dess tjänstemän få också sina förhållanden ordnade på ett tillfredsställande sätt. Det återstår endast att ordna saken för städerna, och i den frågan, då man nu anser detta förslag icke tillfredsställande, har man begärt en utredning. Det är, såvitt jag kan se, hela innebörden av denna fråga, som knappast torde vara fullt så stor i och för sig själv, som man gjort den. Men jag vill dock bestämt framhålla, att för städernas vidkommande är detta ingen liten fråga, utan detta är ett mycket stort intresse för dem, som jag hoppas att kammarens ledamöter här skola behärta.

Jag ber, herr talman, under uttalande av detta, att få yrka bifall till reservanternas vid utlåtandet fogade förslag.

Herrar *Fast* och *Leander* instämde häruti.

Herr *Sommelius*: Herr talman, mina herrar! Jag kan icke annat än beklaga, att denna viktiga fråga nu i riksdagens elfte timme har kommit på kammarens bord för att här behandlas. Det är icke möjligt att nu ägna en så betydelsefull fråga som denna den allvarliga behandling, som den kräver. Kammarens ledamöter torde helt enkelt vara tröttkörda av det överväldigande arbete, som påvälat oss de sista veckorna och jag beundrar herr talmannen och likaledes

Ang. lantmäteriväsendet m. m.
(Forts.)

*Ang. lant-
måteriväsen-
det n. n.
(Forts.)*

sekreteraren, som ännu stå ut. Det är icke en lätt börda att dagligen vara sysselsatt i utskott och minst två eller två och en halv dagar i veckan sitta i plenum i bland från kl. 11 på förmiddagen till kl. 11, 12 eller 1 på natten. När skall man få tid att läsa på viktigare ärenden? Jag blott frågar. Jag frågar också, om det är att undra över, att kammarens ledamöter någon gång fara till sina hemorter för att se till sitt eget hns och desslikes om man kan undvara någon vila i kammarens sällskapslokaler, sysselsatt med tidningsläsning, brädspel och dylika oskyldiga nöjen. Det arbete som påvilar oss, kräver de allra största ansträngningar. Och då detta betänkande nu här föreligger, så vill jag säga, att jag är förvånad över att så många av kammarens ledamöter likaväl finnas här närvarande, ty det finns, så vitt jag förstår, ingen möjlighet för någon av kammarens ledamöter att hålla ut här från morgon till afton och följa med de många talens långa rad. Det är absolut nödvändigt med vila också. Jag minns från min skoltid, att jag hade den största möda att följa med en prästs predikan på en timmes tid. Det är därför icke något att förundra sig över, icke ens från pressens sida, om kammarens ledamöter underlåta att alltid hålla sig i sina bänkar i en lokal, vars akustik dessutom är så dålig, att man icke kan höra talarnas stämmor, om man icke samlas omkring dem.

Detta är långt ifrån det enda viktiga ärende som skall avgöras i riksdagens elfte timme. Detta är också enligt min mening ett spörsmål, som är synnerligen svårt att genomtränga. Då man läser denna digra lunta, så blir man sannnerligen icke omedelbart inne i ärendet, och knappast efter andra, tredje eller fjärde läsningen. Det är genom det intensiva arbetet i utskottet, som upplysningen kommer i sådana spörsmål som dessa. Frågan blev emellertid i fjol avvisad men kommer nu åter liksom så mycket annat. Ty icke nöjer man sig med ett avslag en gång; man kan vara övertygad om att saken kommer tillbaka, och så har det nu också gått med detta.

En betydelsefull fråga i det fallet, att det gäller en inskränkning i städernas rätt att själva ordna sina hushållningsangelägenheter, och jag går så långt, att jag säger, att det är en ganska betydelsefull del av städernas hushållningsangelägenheter. Det har sagts, att det är nödvändigt, därför att det finns så många mindre samhällen, som icke ha ett väl ordnat mätningssystem. Stadsplanelagen, denna betydelsefulla och kostbara tyngd på stadssamhällellenas utveckling, är av beskaffenhet att ställa mycket stora krav ej minst på de mindre städerna. Och rörande stadsplanelagen torde den innebära en hel del överdrifter i tillämpningen i de mindre ständern i synnerhet. Det är ej nödvändigt att räta alla krokiga och pittoreska gator.

Nu har Kungl. Maj:t och utskottet framkommit med ett förslag att åstadkomma ett stort ämbetsverk med generaldirektör, byråchefer, byrådirektörer, lantmåterifiskal, arkivarie, byråingenjörer, registrator, arkivbiträde, kvinnliga biträden av första rangen, kvinnliga biträden av andra rangen, förste vaktmästare och vaktmästare. Och herrarna kunna vara övertygade om, att kommande år få vi ständiga ökning i detta ämbetsverk.

Nu är det en del av denna kammars ledamöter, som gärna vilja skydda och bevara sina egna samhällen från att komma under denna byrå. Och det är icke att undra på. Vi vilja icke alltid känna huvudstadens klor i oss. Vi vilja någon gång veta och känna, att vi verkligen ha rätt att värda våra egna hushållningsangelägenheter. Men det tyckes man ha så svårt att förstå. Herr vice talmannen füllde nyss ett yttrande, att förslaget fall vore till stor skada för landsbygden. Ja, jag erinrar om att dess fall bleve till gagn för städerna. Jag är övertygad om, att landsbygden har mycket att lära av den kunskap i dessa ting, som städerna redan besitta. Ty de ha i många fall varit banbrytare på området. Det är detta, som tyckes ha gått vederbörande åt huvudet: där ha vi en frihet kvar som måste undertryckas.

Jag kan icke förstå, varför det är så nödvändigt att lägga allt detta under lantmäteristaten, som egentligen är en jordbruksinstitution. Om ni kunna påvisa ett enda fall, där man kan ha verklig anledning att klaga över felaktiga mätningar, eller över något, som har skadat stadsplanen, så uppgiv det, och vi skola i stadssamhällena icke underlåta att tacksamt mottaga klandret. Men nu gäller det ett ämbetsverk, under vilket städerna skola subordinera, och det är mot detta jag uttalar min livliga protest. På samma gång vill jag säga, att det blir för våra städer och även för hela landet en mycket dyrbar institution. Jag såg ansatsen här genast, när jag slog upp ärendet för att läsa det. Tyvärr är det icke avfattat enkelt och klart, d. v. s. så att jag eller de, som ha ringa kunskap i lantmäteriärenden, kunna förstå det. Utan det är skrivet för folk, som äro särskilt kunskapsbenådade. Här står nu emellertid allra först i utskottsutlåtandet, att för detta ändamål beräknas dels å ordinarie stat ett belopp av 1,618,500 kronor och dels på extra stat ett belopp av 95,000 kronor. Och i nästa punkt gäller det ytterligare 250,000 kronor och vidare i nästa punkt 1 miljon kronor. Det varslar gott för vad det här är och vad det kan bliva, om det får fritt utveckla sig.

Jag vill värdsamt hemställa till riksdagens lantmän, att de försöka lösa denna fråga på det sätt, att landet, som har en helt annan karaktär än stadssamhällena, sköter sina lantmäteriförrättningar med det ämbetsverk, som därför må anses nödvändigt, men att de låta städerna sköta sig fritt, som det passar dem. Städerna äro dock banbrytare på finmätningens område.

Nu frågar jag: vem får gagn av frågans lösning i enlighet med utskottets förslag? Får staten det? Jag vet icke. Det tyckes åtminstone komma att kosta staten mycket pengar. Får den enskilde nytta av det? Det vet jag icke heller. Här finnes även en lantmäteritaxa. Om det gäller en aldrig så hög tjänsteman, som är avlönad av staten och t. o. m. av kommunen, så har jag aldrig sett annat än att om en man kommer och begär en förrättning, så får han betala efter de stadgar, som äro utfärdade. Jag tvivlar därför på, att någon får någon lindring i sin börda utan snarare tvärtom. Men vi skulle väl ändå arbeta för att göra allt så billigt som möjligt och så praktiskt som möjligt.

Ang. lantmäteriväsendet m. m.

(Forts.)

Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.

(Forts.)

icke böra vi tvinga in städerna i denna onaturliga förening med lantmäteristaten, städerna som klanderfritt skött sitt synnerligen väl ordnade mätningstväsens. Och varför skulle de därvidlag behöva stå under kontroll? Det är icke, som herr vice talmannen och utskottets ordförande sagt, att vi ha någon fruktan för att ställas under statens kontroll. Det ber jag att få protestera emot. Vi äro alls icke rädda.

Städerna ha 1,657,000 invånare. Dessa invånare ha gjort en hemställan att bliva förskonade från detta mätningstvång och att fortfarande få gå sin egen väg. Jag tycker verkligen, att herrarna här i kammaren icke skulle vilja vägra dem den frihet, de hittills icke ha missbrukat. Jag tror, att kammarens ledamöter böra vänligt upptaga denna framställning och icke lägga ett ökat tvång på städerna. Huru kunna städerna ha gjort sig skyldiga till att bli utsatta för denna — förlåt ordet — hänsynslösa behandling. Om man gör en framställning hos en myndighet, anser jag, att i allmänhet den myndighet, man vänder sig till, skall välvilligt upptaga framställningen. Man skall icke betrakta en petitionär som sin fiende, utan som om han vore en vän. Och det är till städernas vänner på landsbygden vi vädja. Städerna ha för landsbygden och för landet att åberopa sig på att särskilt under kristiden hava varit en ytterst flott gås att plocka när det gällt våra skatter. Därför tycker jag icke de böra i detta avseende bliva tyranniskt behandlade, utan att man bör bifalla deras hemställan. Och i detta avseende gör jag en vädjan till kammarens ledamöter.

Jag har ämnat yrka bifall till den reservation, som är avgiven av herr Träff, Sävström m. fl., men jag gör det icke utan förbehåll; jag vill till protokollet hava antecknat, att jag icke till alla delar kan gå in på den motivering, som i reservationen blivit framlagd, och det på samma skäl, som herr Swartling nyss anför.

Mycket skulle vara att tillägga, men många ha redan framfört detaljer i detta spörsmål, och jag skall därför icke längre upptaga tiden. Jag ber, herr talman, att få instämna i den av herr Träff m. fl. avgivna reservationen.

Herr Sävström: Herr talman, mina herrar! Under behandlingen av detta ärende i utskottet har jag försökt sätta mig in i det samma så gott det varit mig möjligt. Och ehuru jag icke är någon stadsrepresentant utan bosatt i en landskommun, så har jag likväl icke kunnat ansluta mig till utskottets förslag. Det har dock syntts mig, som om man från oppositionens sida hade kunnat fundera på en annan väg, än som här föreslagits. Det har nämligen inom avdelningen förts fram en tanke på, huruvida det icke skulle varit möjligt att tillämpa en annan mätningförfordning för städerna men i så fall göra ett undantag för de minsta städerna, där det kanhända icke finnas tillräckligt kompetenta krafter att kunna sköta, vad som här är fråga om. Och avdelningens ordförande ställde sig också mycket välvillig till ett sådant förslag. Men frågan var, var gränsen skulle kunna sättas, och något egentligt förslag kunde icke framställas i enlighet med den tan-

ken. Därför blev det ingen annan rad, än att man här måste gå mera enhetligt fram, och sålunda har jag anslutit mig till reservationen, sådan som den föreligger. Nu vill jag emellertid för min del säga, att ett bifall till denna reservation innebär ju ingen som helst skada för landsbygdens intressen, utan propositionen kommer ju, vad landsbygden beträffar, i varje fall att bifallas av riksdagen, om reservationen skulle godtagas.

Nu kan det icke bestridas, att förhållandena i städerna äro dock annorlunda än ute på landsbygden. Och i denna kammarare är det ju så, att landsbygdens representanter äro i majoritet. Herrarna ha sålunda makt att utan vidare slå ned reservationen, d. v. s. slå tillbaka städernas intressen och godtaga propositionen, sådan som den föreligger. Men jag undrar, om ett sådant beslut ända skulle vara till gagn. Jag tror, att därigenom skärper man striden mellan städerna och landsbygden, och det kan hända, att det skulle kunna bliva till skada i fortsättningen för det lagstiftningsarbete, som här oavbrutet måste bedrivas. Jag vill för min del ingalunda vara med om att skärpa den striden mer än nödigt är. Och när ingen skada åstadkommes genom bifall till reservationen så har jag ansett mig för min del, ehuru väl jag är representant för landsbygden, kunna ansluta mig till densamma. Jag skulle vilja vädja till landsbygdens representanter att i detta fall icke gå städernas intressen emot utan bifalla reservationen och i övrigt godtaga propositionen, sådan som den är föreslagen från Kungl. Maj:t beträffande landsbygden. Jag ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Brännström: Herr talman, mina herrar! De ärade stadsrepresentanter, som före mig haft ordet och yrkat bifall till reservationen, ha vädjat till oss landsbygdsrepresentanter, att vi icke skulle gå emot det förslag, som är framkommet i reservationen. Och det har framhållits, att det icke är ett stadsintresse, som riktar sig mot ett landsbygdsintresse. Nåja, även om så är, må det dock tillåtas en landsbygdsrepresentant att säga sin mening. Och jag kan då icke finna annat, än att jordbruksutskottets förslag även i denna punkt — liksom då frågan var före föregående år — är den riktiga vägen att gå.

Såsom av utskottets ärade ordförande framhölls, tyckes det vara en viss rädsla hos storstadsrepresentanterna, att stadsingenjörerna genom det föreliggande förslaget skulle komma under lantmäteristyrelsens tillsyn. Jag kan icke förstå denna rädsla. Ty det kan väl också tänkas den möjligheten, att även inom byggnadsstyrelsen det skulle kunna komma så småningom en stark hand, som skulle vila lika tungt över dessa stadsingenjörer, som nu befaras kunna ske genom lantmäteristyrelsen.

Men det är icke dessa skäl, som för mig äro avgörande, utan det är detta, att det numera går en strävan ibland städerna att i stor utsträckning inkorporera med sig omkringliggande landsbygd. Om vi se på statistiken, skola vi finna, att städernas sammanlagda område uppgår till 19 kvadratomil, men att till städernas planlagda område hänförs sig icke fullt 10 % av detta område. Det är alltså i

Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.
(Forts.)

många fall ren landsbygd, som är inkorporerad med städerna. Jag vill som exempel nämna några av våra norrländska städer. Luleå stad omfattar ett område av 3,610 hektar, men endast 184 hektar hör till dess planlagda område. Piteå stad har ett område av 3,560 hektar, men endast 31 hektar hör till dess planlagda område. En så liten procent av stadens hela område hör till det planlagda området, och den övriga delen av staden kan man säga är ren landsbygd. Och där blir det väl med avseende å mätningar för avsöndringar och liknande, samma förhållande som på vilken landsbygd som helst. Då kan det väl icke vara riktigt, att denna stora areal, som hör till städerna, skall stå under annan tillsynsmyndighet och att andra förhållanden där skola gälla än för den övriga landsbygden. Gränserna skulle ju bliva fullständigt flytande, om vad som inkorporerats med en stad skulle ha särskild tillsyn med avseende å dess mätningar, ty i och med att ett område inkorporeras med en stad, skulle det ju dragas undan lantmäteristyrelsens tillsyn. Man kan förstå, att sådana förhållanden icke kunna vara att rekommendera.

Man har också framhållit den enhällighet, som skulle varit utmärkande för städerna i detta avseende. Men jag undrar ändå, om den enhälligheten är så stor. Det är främst ett storstadsintresse. Ty i de mindre städerna tror jag icke det är samma förhållande, där de icke kunna hålla sig med stadsingenjör. Enligt de uppgifter, som lämnats, ha byggnadsnämnderna i 25 städer och 75 andra stadsliknande samhällen uttalat sig för lantmäteristyrelsen som tillsynsmyndighet, och det är 55 andra städer men endast 8 köpingar och municipalsamhällen, som uttalat sig för byggnadsstyrelsen som tillsynsmyndighet. Och jag tror, att i dessa 55 städer har det förekommit ett ganska kraftigt upplysningsarbete för att förmå dem att gå emot lantmäteristyrelsen.

När frågan föregående riksdag avgjordes här en sen timme, så yrkades det ju avslag på förslaget, och förslaget föll, som vi veta. Nu föreligger den i något annat skick, så det kan ju vara möjligt, att den efterlängttade anordning, som för länge sedan borde ha tillkommit, nu blir beslutad. Ty det är verkligen ett trängande behov, som den föreliggande lagstiftningen är avsedd att fylla. Den föll ju då till en del av formella skäl, enär det då påyrkades, att även mättningsförordningen och lantmäteritaxan borde underställas riksdagens prövning. Nu har detta skett i år, så att i formellt avseende föreligger saken på helt annat sätt. Jag hade också med hänsyn därtill hoppats, att reservanternas antal i år skulle vara mindre och att frågan skulle ha legat bättre till. Men det synes ju redan nu av debatten, att det är samma starka intresse, som gör sig gällande för att riva åtminstone denna punkt. Med mitt sätt att se, kan jag icke finna, att någon enhetlighet över lantmäteriväsendet kan vinnas på något annat sätt än jordbruksutskottet här föreslagit, till vilket förslag jag, herr talman, yrkar bifall.

Herr Bengtsson i Norup: Herr talman! Då man lyssnat till talesmännen för städernas intressen, har man otvetydigt fått det

intrycket, att de starka uttrycken icke sparats. Men bevisen för, att deras krav äro berättigade, torde i alla fall stå motsagda.

Vad som uppkallade mig var motionärens, herr Lübecks, yttrande, då han betecknade Kungl. Maj:ts eller åtminstone myndigheternas — däri han också inbegrep lantmäterikommissionen — ståndpunkt som ett opåkallat nit, som han uttryckte sig. Då jag varit ledamot av lantmäterikommissionen, må det tillåtas mig att här anföra några skäl för den ståndpunkt, kommissionen intagit och på vilken Kungl. Maj:ts och utskottets mening också är byggd.

Vi gingo till arbetet 1917 med den bestämda uppfattningen, att vi skulle, om möjlighet därtill fanns, skapa en mättningsförrättning, som skulle kunna vara tillämplig för både land och stad. Därför inkallades också ganska snart två representanter för städerna, stadsingenjören i Stockholm Myrberg och från Göteborg ingenjör Södergren. Arbetet gick mycket bra, och alla tecken tydde på, att samförstånd skulle nås, tills 1918 års kungörelse utfärdades av Kungl. Maj:t. Denna kungörelse gick mot kommissionens yttrande och mening, och med denna kungörelses utfärdande upphörde också samförståndet mellan representanterna från städerna och från landsbygden. Jag må inom parentes säga, att det hade varit lyckligt, om den kungörelsen aldrig fått den lydelse den fick.

Motionärerna och likaså stadsplanelagskommitténs yttrande rikta sig huvudsakligen mot det förslag, riksdagen behandlade förra året, och mycket litet mot det, som nu föreligger. Det är anmärkningsvärt, att stadsplanekommittén, vilken utsett en delegation, som tillsammans med en delegation från lantmäterikommissionen, i vilken jag också satt, under flera dagar debatterade detta nya förslag, att den nu i sitt yttrande riktar sig mot 1919 års regeringsförslag och 1918 års kungörelse, och icke mot det sist utarbetade förslaget. Och även motionen riktar sig emot 1919 års regeringsförslag. Det är ju helt naturligt, att herrar ledamöter av utskottet då icke kunna få en rätt uppfattning av en ståndpunkt, som är felaktig från sin grund. Hade den varit byggd på det förslag, som kommissionen avlät 1920 och på vilket Kungl. Maj:ts förslag är byggt, så är jag övertygad om, att det icke skulle ha blivit så många reservationer, som det nu är.

Nu säger herr Lübeck, att det är betänkligt att mot städernas bestridande påtvinga dem denna stadga. Herr Lübeck borde väl i alla fall ha reda på, att även bland städerna äro meningarna delade. Jag skall tillåta mig att erinra om, att vi inom kommissionen utskickade ett cirkulär, där vi begärde byggnadsnämndernas yttrande i alla städer, köpingar och municipalsamhällen om 1919 års förslag. Bland dessa är det icke mindre än 82 städer, köpingar och municipalsamhällen, som yttrat sig till förmån för förordningen, och bland dem befinner sig så stora städer som Gävle, Karlskrona och Sundsvall. Då går det väl icke an, herr Lübeck, att säga, att det är mot städernas bestridande, som denna stadga lägges fram för riksdagen.

Då jag nyss nämnde, att samarbetet sprack på 1918 års augustikungörelse, så var det dock endast i en enda punkt, som den ena av

Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.

(Forts.)

Ang. lant-
mäteristyrelsen-
det m. m.
(Forts.)

reservanterna, ingenjör Södergren, tog-avstånd från kommissionen, och det gällde egentligen tillämpningsföreskrifterna i § 50. Men nu ha dessa tillämpningsföreskrifter i den kommission, som fick Kungl. Maj:ts uppdrag att efter riksdagens beslut förra året taga upp frågan till ny prövning och i den mån det fanns möjlighet tillmötesgå städernas krav, lagts till allra största delen hos städerna själva med undantag av de legala förrättningar, som skola skydda fastighetsägareintresset, och det mätningstekniska förfarandet. Och vi måste väl ändå hålla på, att om det är viktigt att ha en ordentlig förordning och skydd för befolkningen, när det gäller mätningförhållanden för landsbygden, så gäller det väl också att tillgodose, att det blir skydd för städernas fastighetsägare och att det tekniska mätningarbetet blir utfört under lika kontroll.

Jag bestrider på det allra bestämdaste, att man genom kommissionens och Kungl. Maj:ts förslag, som nu blivit utskottets, gått städernas intressen för när. Här ha städerna full handlingsfrihet med undantag av det nu nämnda. Och det går icke an att säga, såsom både herr Swartling och herr Sommelius kraftigt gjort gällande, att utskottsförslaget innebär att kringskära städernas rörelsefrihet. Det ligger icke så, mina herrar, utan det ligger endast så, att staten förbehåller sig kontroll på detta område, liksom den utövar kontroll på alla andra områden i samhället.

Så vädja herrarna till herrar lantmän, att de skola gå motionärernas önskingar till mötes, därför att det passar icke, att staten kontrollerar och berövar städerna deras frihet. Jag vill säga till herrar Lübeck, Swartling och Sommelius: skulle icke herrar stadsrepresentanter också kunna vara snälla och foga sig en smula och böja sig en gång för att ha litet gemensamt med landsbygden. Det skulle icke skada, att vi här försökte närma oss varandra i stället för att gå på skilda linjer. Om reservanternas förslag går igenom, blir följden, att vi få ett nytt ämbetsverk till de många, som vi skapat och hålla på att skapa, blott därför att man icke vill underordna sig under lantmäteristyrelsens kontroll.

Då det gäller kontrollen, så passar icke herr Lübecks mening in, då han säger, att även den är föreslagen mot städernas bestridande, ty här ha icke mindre än 100 städer, köpingar och municipalsamhäl-len instämt i, att lantmäteristyrelsen är bäst skickad att sköta densamma. Och bland dessa återfinnas åtminstone ett par av de förut nämnda städerna. Nu har kommissionen och Kungl. Maj:t också tänkt sig inrättandet av en stadsbyrå inom lantmäteristyrelsen, med därtill kvalificerade tjänstemän, vilken skulle helt och hållet ägna sitt arbete åt städernas intressen. Jag vet mycket väl, att den starkaste motståndaren emot förslaget, reservanten i kommissionen, ingenjör Myrberg, och de flesta av stadsingenjörerna bygga hela sitt motstånd på personlig antipati mot lantmäteristyrelsen. Men jag vill vädja till herrarna: kan det vara lämpligt, när vi stifta lagar att fästa avseende vid sådana personliga hänsyn? Det kommer ändå en dag, då dessa ämbetsmän få lämna arbetet och andra träda in. Och vi få väl se frågan i större dimensioner

än ur dessa småfuttiga synpunkter, vilka visserligen icke synas direkt i motionen men i alla fall ligga inunder det hela.

Jag skulle kanske också nämna, att till det krav, som förut framställts, att byggnadsstyrelsen skulle vara kontrollerande myndighet, ha icke flera än 63 städer och stadsliknande samhällen anslutit sig. Detta krav har emellertid stadsplanelagskommittén frångått, och likaså motionärerna. Men det går igen, och särskilt herr Pettersson i Södertälje var inne på den bogen, att byggnadsstyrelsen skulle vara lämpligast som kontrollerande myndighet. Det är också betecknande, att såväl herr Sommelius som herr Swartling tagit avstånd från reservanternas motivering. Jag har icke varit i tillfälle att bilda mig ett omdöme om detta avståndstagande, men det tycks av vad herr Swartling sade vara så, att man vill ha fria händer. Det lär då vara meningen att skapa ett nytt ämbetsverk för kontrollen.

Herr talman, jag har funnit, att det sista förslaget, som framkommit, det på vilket Kungl. Maj:ts förslag är byggt och kring vilket utskottets medlemmar samlat sig, onekligen är det bästa förslaget att lösa denna tvistefråga, som tog upp så många timmars debatt under förra årets riksdag, och som tycks taga icke mindre tid nu. Jag ber att få betona, att ett både för städer och landsbygd rättvisare förslag än detta icke kan komma fram.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Sjöblom: Herr talman! I själva saken torde jag icke ha så mycket att tillägga efter det sista yttrandet av herr Bengtsson i Norup. Men det skulle varit intressant, om herr Bengtsson velat giva mig en liten förklaring, huru denna byrås egenskap av tillsyningsmyndighet kommer att verka för städernas mätningssäende.

Det är ju såväl enligt Kungl. Maj:ts förslag som enligt utskottets förslag så, att de kommunala myndigheterna i vissa fall hava rättighet att meddela verkställighetsföreskrifter rörande mätningar, men så står det i utskottets förslag, att stadsbyrån skall utöva tillsyningsmyndighet över mätningssäendet i städerna. Det är innebörden av bestämmelserna om denna tillsyningsmyndighet, som jag icke så säkert har förstått. Innebära de, att sedan mätning i en stad är verkställd, denna stadsbyrå i lantmäteristyrelsen i sin egenskap av tillsyningsmyndighet skall ha rätt att upphäva den verkställda mätningen i staden, då har jag ansett det vara bättre, att verkställighetsföreskrifterna meddelas av den i lantmäteristyrelsen upprättade stadsbyrån än av de kommunala myndigheterna i rikets städer. Jag har fått den uppfattningen, så mycket mer som jag är övertygad om att i det ojämförligt största antalet städer i Sverige saknas kommunala myndigheter, som äro kompetenta att giva verkställighetsföreskrifter i fråga om mätningar. Jag har icke velat säga, att icke städerna skulle ha rätt att inrätta sina stadsplaner så, att de ur alla synpunkter bli tilltalande och tillfredsställande, men jag kan icke förstå, varför det skulle bli bättre, om inkompetenta kommunala

Ang. lantmätningssäendet m. m.
(Forts.)

*Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.*
(Forts.)

myndigheter skulle få rättighet att giva dessa verkställighetsföreskrifter, än om de finge givas av denna för stadsändamål upprättade byrå i lantmäteristyrelsen. På detta har jag icke fått något tillfredsställande svar, och det är på grund härav som jag väckt min motion.

Jag har i öfrigt ingenting att erinra mot utskottets förslag utan jag skall, herr talman, endast be att få förtydliga mitt yrkande från förra gången, jag hade ordet. Jag ber således att få yrka, att riksdagen må, med avslag å de av herr Lamm m. fl. och herr Lübeck m. fl. i ämnet väckta motionerna men med bifall till min motion, förklara sig mot det vid förevarande proposition fogade förslaget till mättningsförordning eller det propositionen bifogade förslaget till kungörelse med vissa föreskrifter angående mättningsväsendet inom rikets städer och sådana samhällen på landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas m. m., icke hava annat att erinra, än att riksdagen anser, att 50 § i mättningsförordningen bör erhålla den lydelse som föreslagits i min motion.

Herr Hederstierna: När denna fråga var uppe förra året, tog jag också till orda. Som skäl för att jag då anslöt mig till Kungl. Maj:ts förslag anförde jag den erfarenhet jag hade av mättningsförhållandena i åtskilliga städer.

Under min domareverksamhet har jag vid upprepade tillfällen kunnat konstatera, hurusom äganderättstvister ha blivit av mycket svårartad natur i städerna, just på grund utav att mätningarna av de olika tomterna varit synnerligen otillfredsställande. När ett sådant missförhållande förefinnes, så kan jag icke förstå annat, än att det är statsmakternas skyldighet att ingripa och tillse, att detta missförhållande rättas. Att emellertid åtskilliga av representanterna för städerna uppträda här och tala emot det föreliggande förslaget, det kan jag förstå, därför att det innebär en inskränkning i den självständighet, som städerna hittills fått åtnjuta i detta avseende. Vad som mer väcker min förvåning är, att en stadsrepresentant, som tillika är jurist, har uppträtt mot saken, men det får väl förklaras på det sättet, att i den stad, som han närmast känner till, är det, som han själv uttryckte sig, synnerligen vackra resultat av mätningarna. Jag får lyckönska den staden, men jag får å andra sidan vidhålla, att så vackra hava resultaten visst icke blivit i många andra städer. Jag vill icke påstå, att det icke i de större städerna numera är mycket väl sörjt för dessa mätningar, ehuru jag å andra sidan måste vidhålla, att så har det ingalunda alltid varit. Däremot vill jag bestämt påstå, att icke blott i de mindre städerna utan även i de medelstora och naturligtvis framför allt i de stadsliknande samhällena äro förhållandena av en synnerligen otillfredsställande art i detta avseende. Man hörde ju av herr Sävström, att man i jordbruksutskottet varit inne på den linjen att söka uppdraga en gräns mellan å ena sidan de stora och medelstora städerna och å andra sidan de mindre städerna, men det fick man överge, ty det var icke möjligt att finna denna gräns. Det är icke heller lämpligt

att säga, att de större städerna skola vara fria från mättningsförordningen men icke de mindre städerna och stadsliknande samhällena. Är det emellertid nödvändigt att igripa ifråga om de mindre städerna och de stadsliknande samhällena — och det medgav herr Lübeck själv — då får man taga konsekvenserna och ingripa även beträffande de större städerna.

Nu ha åtskilliga talare framhållit, att städernas intressen skola iakttagas, och herr Sommelius förfäktade på det allra bestämdaste, att här gäller det städernas hushållningsangelägenheter, och att det är ett så förfärligt ingrepp i städernas rätt. Herr Lübeck talade också om städernas rätt. Det är väl dock så, att städerna icke hava någon rätt i detta fall, och på samma sätt har herr Sommelius icke rätt, när han säger, att detta är en städernas hushållningsangelägenhet. Det är det visst icke, utan bakom ligger ordnandet av äganderättsförhållandena i städerna. Det är väl statsmakternas skyldighet att tillse, att äganderättsförhållandena bli på ett betryggande och tillfredsställande sätt ordnade. Detta är icke något särskilt stadsintresse eller lantintresse utan ett statsintresse, och det åligger oss, vare sig vi äro representanter för landet eller för städerna, att tillse, att detta intresse blir tillvarataget. Att bedja representanterna för landet, att de skola tänka på städernas rätt, det är icke på sin plats, utan de skola tillse, att det statsintresse, det här gäller, tillvaratages och att äganderättsförhållandena bli ordnade på ett fullt betryggande sätt. Detta intresse kan, såvitt jag förstår, icke iakttagas på annat sätt, än genom att man inför en sådan mättningsförordning, som det här är fråga om, och en sådan organisation, som här är föreslagen.

Herr Sommelius läste upp med stor bravur den nya staten för lantmäteristyrelsen, men om herr Sommelius ville läsa upp, hur den skulle se ut, om denna byrå för städerna toges bort, bleve det icke så stor skillnad. Att här skrämman med att det blir ett så stort ämbetsverk, kan jag icke finna, att det är mycket skäl till.

Förra året var jag med på Kungl. Maj:ts proposition, som väl på det stora hela taget dykt upp igen i herr Sjöbloms motion. Då jag förra året var med på Kungl. Maj:ts förslag, har jag ju nu icke mycket skäl till att gå ifrån herr Sjöbloms yrkande. Dock vill jag göra invändning mot de skäl, som han anförde, då han talade om att man borde förebygga, att ett samhälle utanför en stad ordnar med sina gator på ett sådant sätt, att när sedemera staden drages ut åt det hållet, dessa gator icke stämma med de gator, som finnas i staden. Detta är icke riktigt, ty enligt den nya lagen angående fastighetsbildning i städerna åligger det myndigheterna att vaka över, att så fort ett samhälle håller på att växa upp i närheten av en stad, skall där utläggas stadsplan och denna kommer då tydligen att bliva i överensstämmelse med den för staden gällande stadsplanen.

Då emellertid lantmäterikommissionens förslag gått städerna tillmötes så långt, som det gjort, har jag ingen anledning att motsätta mig detta, utan jag finner det vara lämpligast att taga kommissionens förslag, som överensstämmer med Kungl. Maj:ts proposition och utskottets hemställan i denna punkt. Det var den ståndpunkten.

*Ang. lantmäteriväsen,
del n. m.*
(Forts.)

Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.

(Forts.)

som andra kammaren intog förra året i denna fråga, och jag kan icke se, att det finns någonting som bör kunna rubba kammaren från denna ståndpunkt.

Med anledning därav ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Herr P e t t e r s s o n i Bjälbo: Herr talman, mina herrar! Jag har ju deltagit i lantmäterikommissionens arbete och anser mig därför pliktig att säga några ord.

Jag förbigår sakens förhistoria, den kända vi ju alla till. Sedan har emellertid frågan varit uppe under ny beredning, och det förslag, som låg framme förra året, har jämkats betydligt, men ändå stöter man på samma intensiva motstånd. Mättningsförordningen underkännes fortfarande av reservanterna, och de vilja ha ny sakkunnigutredning. Det kan då vara skäl att ännu en gång påminna om att en sakkunnigutredning verkligen förefinnes. Jag vill icke säga, att jag själv är sakkunnig i denna fråga, men i kommissionen hava suttit två experter, just stadsingenjörer, som hava, kan man säga, i stort sett godkänt mättningsförordningen. Sedan har stadsplanelagskommittén tillsammans med en av de sakkunniga, ingenjör Södergren, haft mättningsförordningen under förnyad granskning och kommit till det resultat, att lantmäterikommissionens förslag till mättningsstadga borde utan nämnvärd olägenhet kunna tills vidare bringas till efter rättelse även för städernas del. Således måste även denna kommitté erkänna, att denna mättningsförordning är lämplig även för städerna, och enligt mitt förmenande är den fullt ut lika lämplig för städerna, som den är för landsbygden. Jag anser därför, att allt detta tal om förnyad utredning och att man skall skriva två särskilda stadgar, en för landet och en för städerna, verkligen borde tystna, ty det finnes intet skäl för allt detta tal om den saken.

Vad det nu först rör sig om, det är, att man, när det gäller städerna, icke vill ha den övervakande myndigheten förlagd till lantmäteristyrelsen. Men hur är det i själva verket? Här är en gemensam mättningsförordning, lika lämplig för land som för stad. Tycker man då icke, att det är lämpligast, att det blir en gemensam övervakande myndighet beträffande denna mättningsförordning? Jag kan icke finna annat, än att detta är den enda riktiga utgångspunkten. Om man ser efter, hur det står till med mättningsväsendet i städerna, så finner man, att av 285 städer, köpingar och municipalsamhällen skötes mättningsväsendet i 190 uteslutande av lantmätare. Sedan är det åtskilliga andra, där det skötes både av mättningsmän för städer och av lantmätare, men man kan gott säga, att omkring $\frac{1}{5}$ av mättningsväsendet i våra städer skötes av lantmätare. Finnes det verkligen någon reson i att en del av dessa lantmätare skola stå under lantmäteristyrelsen och en annan del stå under en annan övervakande myndighet. När det gäller en förrättning utanför det planlagda området, då skulle en lantmätare stå under lantmäteristyrelsen, men verkställer han en förrättning inom det planlagda området, så skulle han stå under byggnadsstyrelsen eller någon annan myndighet, som

man möjligen tänkt sig. Det blir ju en fullkomlig oreda i allt detta, och jag kan icke finna, att det finnes minsta skäl för en sådan anordning. Allt detta tal om att det skulle vara så ofantlig stor skillnad mellan mätningar på landet och i städerna är ett rent nonsens, så vitt jag kan förstå. Visserligen är det så, att vanliga enkla mätningar förekomma företrädesvis ute på landsbygden, under det att triangelmätningar och polygonmätningar av högre ordning förekomma företrädesvis i städerna, men även sådana mätningar förekomma i ganska stor utsträckning på landsbygden. Det är så att säga blandat om vart annat, och lantmästarna äro i dessa avseenden fullständigt likställda med mätningmännen i städerna och fullkomligt lika kompetenta. Att då lägga den övervakande myndigheten på olika ställen, det borde för var och en framstå såsom något olämpligt och onödigt. Här har från alla håll starkt vitsordats behovet av en enhetlig ledning och kontroll i fråga om att mätningförordningens föreskrifter tillämpas. Lantmäterikommissionen har skickat ut frågeformulär till så gott som alla städer och stadslignande samhällen i vårt land, och från alla håll har man vitsordat det starka behovet av en sådan kontrollerande myndighet, och man har vitsordat, hur illa mätningsväsendet är skött på många ställen. Herrarna skulle läsa, vilka oegentligheter som förekommit t. ex. i Smedjebacken och flera andra städer. Det är uppenbart, att här måste bli en övervakande myndighet och det icke endast beträffande det tekniska mätningförfarandet utan även beträffande själva jorddelningsförhållandena. Dessa förrättningar ske enligt två författningar, nämligen dels efter skiftesstadgan och dels efter fastighetsbildningslagen. När en lantmätare verkställer en förbättring enligt skiftesstadgan på landsbygden veta vi, att den blir övervakad. Då kan man tryggt lita på att den blir riktigt gjord, ty den står under kontroll av förste lantmätaren och lantmäteristyrelsen. Då borde det ligga i städernas intresse, att man, då en sådan förrättning verkställs i en stad, kan veta, att där utövas en ordentlig kontroll, så att denna jorddelningsförrättning sker på ett riktigt och rätt sätt. Det enda ämbetsverk, som för närvarande är tillräckligt utrustat för att handha denna kontroll, är lantmäteristyrelsen, och för övrigt har detta ämbetsverk alltid, så länge det över huvud taget funnits något mätningsväsende, haft denna kontroll, och då kan jag icke finna, varför det icke skulle fortfarande handha densamma.

Det är från dessa synpunkter, som vi inom kommissionen ställt oss på den ståndpunkten, att denna byrå i lantmäteristyrelsen skulle få till uppgift att utöva kontroll över förrättningar enligt 2, 5 och 6 kap. i fastighetsbildningslagen, vilka handla om sådan jorddelning. Dessutom skulle denna byrå — och detta innebär svar på herr Sjöbloms spörsmål till herr Bengtsson i Norup — få till uppgift att på begäran meddela råd och upplysningar, tillhandagå med verkställighetsföreskrifter, lämna biträde vid upprättande av planer, kostnadsförslag och avtal angående utförandet av sådant arbete samt utöva kontroll över detsamma. Jag tycker icke, att man kan inskränka den övervakande myndigheten i högre grad än vi gjort här och detta

Ang. lantmäteriväsendet m. m.
(Forts.)

Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.
(Forts.)

i städernas eget intresse. Jag kan icke för min del förstå, hur en massa småstäder, som ha det synnerligen illa ställt beträffande kontrollen, kunna i det stora hela gå med reservanterna. Att de större städerna, där mätningstväsendet är rationellt ordnat, möjligen kunna reda sig själva utan någon sådan kontroll, kan jag förstå, men även stadsingenjörerna i dessa större samhällen äro väl icke mer än människor, och jag är övertygad om att det skulle vara till stor fördel även för dessa städer, om de finge en sådan myndighet över sig.

Vad skall då detta bli för myndighet? Ja, man har tänkt sig byggnadsnämnden. Mer den enda sakkunniga i byggnadsnämnden är i vanliga fall stadsingenjören, och då skulle stadsingenjören kontrollera sig själv, och det kan väl icke vara lämpligt. Så har man tänkt sig stadsplanelagskommittén, men denna tanke har man också förkastat, därför att detta har befunnits alldeles olämpligt. Så ha särskilt reservanterna framhållit här, att man skulle begagna sig av byggnadsstyrelsen. Men i byggnadsstyrelsen finnes för närvarande, såvitt jag känner till, icke en enda i mätningstekniskt hänseende tillräckligt kunnig person. Skulle byggnadsstyrelsen vara denna myndighet, skulle den behöva utvidgas så, att det i själva verket bleve en andra lantmäteristyrelse, och det skulle väl icke heller vara så synnerligen lämpligt. Det är för övrigt betecknande, att stadsplanelagskommittén icke har i sitt sista betänkande vågat hålla på byggnadsstyrelsen såsom kontrollerande myndighet: man har helt enkelt förbigått detta. Som saken nu ligger, ser det ut, som om dessa stadsingenjörer icke skulle få någon övervakande myndighet. Det är väl det, som de helst velat, och det är kanske detta, som är pudelns kärna. Det är dock absolut nödvändigt, att det finnes kontroll såväl här som på andra håll.

Vad beträffar herr Lübecks påstående, att samtliga städer skulle vara emot detta, så har herr Bengtsson i Norup redan svarat, att 100 dylika samhällen i alla fall varit med på att godkänna den nya byrån inom lantmäteristyrelsen såsom synnerligen lämplig. Så säger herr Lübeck, att det varit ett opåkallat nit från vissa personers sida att söka få fram en kontrollerande myndighet. Jag kan verkligen icke finna, att så varit fallet. Vi ha utarbetat en mätningsförordning, och i detta sammanhang anser jag, att det varit vår skyldighet att tillse, att då mätningförordningen skulle tillämpas, det fanns någon kontrollerande myndighet, som såg till, att den tillämpades på ett rätt och riktigt sätt. Det har helt enkelt varit lantmäterikommissionens absoluta skyldighet att tillse, att så blev fallet, och då ansågo vi för vår del, att i själva verket var icke något annat tänkbart än att upprätta en byrå inom lantmäteristyrelsen, som skulle få hand om dessa saker. Här är icke alls fråga om en schism mellan land och stad, icke alls fråga om att handlicapa städerna på något sätt. Det är ganska betecknande, att under hela debatten ingen enda har kunnat påvisa några verkliga olägenheter av en sådan anordning. Vad är det egentligen herrarna frukta? Det förstår jag icke, då man här får en hel byrå inom lantmäteristyrelsen, där all den sakkunskap och alla de intressen, som städerna kunna ha, just bli företrädda

på det riktiga och rätta sättet. För mig är det alldeles obegripligt, varför man överhuvud taget kan sätta sig emot en sådan anordning.

Med anledning av att herr Sommelius varnade för att här skulle uppstå ett nytt stort ämbetsverk och en massa nya tjänstemän och vaktmästare, vill jag säga herr Sommelius, att den nya byrån, som det är fråga om, blir antagligen absolut nödvändig i alla fall, just därför att det behövs en övervakande myndighet beträffande finmätningen. Och om man utvidgar denna byrå med en eller två tjänstemän, blir den fullt tillräcklig även för nu ifrågavarande ändaanäl. Men hur tro herrarna det ställer sig, ifall vi icke gå med på denna anordning? Då måste vi antingen utrusta byggnadsstyrelsen med fullständig sakkunskap och där bilda en ny lantmäteristyrelse eller också göra något annat nytt ämbetsverk. Enligt den väg, som vi förordade, räcker det med en eller två nya tjänster, men enligt det förslag, som förordas av herr Sommelius m. fl., skulle det antagligen bli ett dussin nya tjänster. Det är den stora skillnaden, och jag hoppas, att kammaren icke nappar på den kroken.

Jag har sysslat med detta i 3 eller 4 år, och den övertygelsen har allt mer och mer stadgat sig hos mig, att det är till städernas, särskilt de mindre städernas, absoluta fördel och trygghet, att de få detta övervakningsinstitut, och att detta institut erhåller den form, som vi föreslagit här, nämligen formen av en särskild byrå inom lantmäteristyrelsen. Det är den enda rätta och riktiga lösningen man nu kommit till och någon annan i längden hållbar lösning tror jag icke det går att få fram.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Med herr *Pettersson* i Bjälbo förenade sig herr *Andersson* i Eliatorp.

Herr *Lübeck*: Herr talman! Inför den utvalda församling, som fortfarande är intresserad av den föreliggande frågan, skall jag be att få belysa en del av de under debatten framförda synpunkterna.

Jag vill först vända mig mot herr vice talmannen, som, såvitt jag kunde förstå, i sin framställning gjorde sig skyldig till ett fel, då han framhöll, att det endast vore tomtmätningar och avstyckningar, som nu skulle komma att höra under lantmäteristyrelsen. Detta är emellertid icke fallet, utan, som jag i mitt första yttrande åberopade, gäller det fortfarande även andra slag av mätningar i stad eller stadsliknande samhälle, nämligen sådana som äro av grundläggande art för mätningstväsendet därstädes eller som utföras enligt beslut av stadsfullmäktige eller motsvarande kommunala myndigheter. Det är en ganska vittomfattande bestämmelse, som ligger häri.

Huvudsaken är emellertid i varje fall just den, att tomtmätning och avstyckning skulle komma att höra under lantmäteristyrelsen. Dessa mätningar och avstyckningar skola dock utföras på ett för städernas behov särskilt anpassat sätt, och därigenom blir

*Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.
(Forts.)*

Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.

det något annat än vad lantmäteristyrelsen i vanliga fall har att utöva uppsikt över. Det är däri, som kärnan i den förevarande frågan ligger.

(Forts.)

Jag ber att få påpeka, att vad vi här framhållit som synnerligen angeläget är, att denna fråga om inrättande av en stadsbyrå icke nu får avgöras, utan att man trängt något litet närmare in i den, än vad lantmäterikommisionen, lantmäteristyrelsen, Kungl. Maj:t och jordbruksutskottet ha gjort. Det finns faktiskt, som från många håll framhållits, åtskilligt, som ännu är oklart. Herr Sjöblom framhöll t. ex., att om man icke ginge med på förslaget, måste man tillgripa någon annan metod, och däri ligger ett visst erkännande av att det kan finnas andra metoder. Stadsförbundet har ju också sin uppmärksamhet fäst på saken, och jag hyser icke något tvivel om att det icke i detta fall vinner gehör för den enhetlighet och normering i fråga om stadsmätningar, som kan befinnas behöfelig. Det är också alldeles påtagligt, att alla önska få fram en särskild mätningstadga för städerna. Jag skall sedan återkomma något till den saken, herr Pettersson i Bjälbo!

Slutligen är det alldeles påtagligt, att — som också framhållits från utskottets sida — man, för att slippa onödigtvis våldföra sig på de stora och mellanstora städerna, kunde söka finna någon gräns mellan stora och små städer och sålunda låta de små städer, som själva önska det, komma under lantmäteristyrelsens kontroll. Detta är en möjlighet, som man förut icke närmare prövat och som jordbruksutskottet nu icke kunnat ingå på någon närmare prövning utav. I alla fall är det ett uppslag, som är värt en närmare prövning, innan man går fram med förslag av denna räckvidd.

Till sist ha vi frågan om var denna tillsynsmyndighet, om den nu över huvud taget behöves, skall förläggas. Man har här talat om att det rätt mycken tvekan om att lägga den till byggnadsstyrelsen och att hundra städer uttalat sig däremot. Detta var väl ändå en liten felsägning, ty det har väl i så fall varit städer, köpingar och municipalsamhällen tillsammans. Förläggningsfrågan behöver emellertid också närmare klargöras. Man bör icke på det sätt, som här skett, slå omkring sig med att det behövs ett nytt ämbetsverk, om man icke lägger denna byrå under lantmäteristyrelsen. Det är väl ingen skillnad på den byrå, som i ena fallet t. ex. lyder under lantmäteristyrelsen och i andra fallet, om den över huvud taget behöves, lyder under byggnadsstyrelsen eller någon annan, som man kan finna på. Man kan därför icke tala om att man, om byrån icke lägges under lantmäteristyrelsen, kommer att stå inför risken att få ett helt nytt ämbetsverk. Det är väl ändå att förvända ögonen på folk.

Det framhölls bl. a. från herr Hederstiernas sida, att det icke alltid varit så bra i fråga om stadsmätningar och särskilt icke i de mindre städerna. Nej, vem har påstått det? Vem kan påstå, att det i alla detaljer är bra med lantmätningen även ute på landet? Fel kunna begås överallt, och, som herr Pettersson i Bjälbo sade, varken stadsingenjörer eller lantmätare

äro mer än människor. Härifrån är dock steget bra långt till att påstå, att det nu ovillkorligen måste inrättas en stadsbyrå i lantmäteristyrelsen för kontroll av stadsingenjörerna även i de största städerna, vilka ingenjörers kompetens i fråga om mätningar väl kan mäta sig med den, som finns i lantmäteristyrelsen. Jag vet, att det är många, som lysa farhågor för stadsmätnarna, särskilt där man går att inkorporera från landsbygden omkring staden. Det är dock därvid att märka, att exempelvis det fall, som herr Sjöblom åberopade, gällde en sådan mätning, då en lantmätare, som är stadsmättningsman, utfört arbetet, sålunda med den kompetens, som lantmätnarna ha. I alla sådana fall får man väl för övrigt utgå ifrån att det ligger i städernas eget uppenbara intresse att icke använda underkvalificerad personal. Det hännar sig nog eljest ganska snart, och jag förmodar, att det också hämnat sig i den stad, som herr Sjöblom talade om. Nog är det väl att gå för långt, att därför, att det påvisas, att fel ha begåtts i den ena eller andra småstaden, man skulle tillgripa den drakoniska bestämmelsen att pressa in de stora och medelstora städerna, som icke önska det, under denna stadsbyrå. Det är något, som man brukar beteckna med att slå ihjäl löss med hammare.

Nu har man gjort en del nummer av att det finns städer, som varit tveksamma i denna fråga, och man har nämnt stora siffror på huru många städer som voro för att kontrollen skulle läggas under lantmäteristyrelsen. Jag ber att få påpeka, vad jag i mitt första anförande framhöll, att just *de större och medelstora* städerna — vilket är den springande punkten i denna tvistefråga — tagit avstånd från detta. Jag kan fullständiga vad jag då sade, genom att framhålla att *mot* förslaget om att uppsiktsmyndigheten över städernas mätningväsen skulle läggas under lantmäteristyrelsen, ha yttrat sig städernas och byggnadsstyrelsens representanter i lantmäterikommissionen, byggnadsnämnderna i det stora flertalet städer (cirka ett 70-tal), däribland alla större och medelstora städer utom tre — vilka samvetsgrant nyss åberopades av någon talare. Vidare stadsplanekommittén, som består av presidenten Petersson såsom ordförande samt vice talmannen i första kammaren Herman Lamm, förre jordbruksministern, rådmannen Knut Dahlberg, stadsingenjören Lilienberg i Göteborg, och doktor Yngve Larsson såsom ledamöter — sålunda personer, som äga ingående kännedom om gällande rätt samt städernas byggnads- och stadsplaneväsen — vidare två av fastighetsregisterkommissionens tre ledamöter, svenska stadsförbundets representantförsamling, svenska kommunaltekniska föreningen, svenska teknologföreningen m. fl. Jag tror, att man kan säga, att i den fråga, som det här närmast gäller, nämligen påtvingandet av en tillsynsmyndighet över de större och medelstora städernas mätningväsende, har omröstningsresultatet varit sådant, att man bör kunna respektera det i riksdagen. Här är man ju icke alltid van vid att det är så pass stor majoritet, när det fattas beslut.

Till slut ett ord om mätningförfordningen. Herr Pettersson i Bjälbo har med styrka framhållit, att vi ha *en* mätningförfordning

Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.
(Forts.)

och därför skola vi också ha en tillsyningsmyndighet, samt att det icke varit någon egentlig opposition mot denna mätningförordning, utan att densamma godtagits även av städerna. Jag vill påpeka, att detta uttryckligen varit ett godtagande tills vidare i brist på något bättre, men samtidigt har man framhållit, att man måste skapa en särskild mätningstadga för städerna. Det kan vara skäl i att i detta sammanhang nämna vad byggnadsstyrelsen i hithörande delar sagt. I dess yttrande heter det: »Byggnadsstyrelsen kan icke finna, att tillräcklig utredning hittills förebragts om i vad grad från statens och det allmännas sida verkligt behov föreligger att reglera städernas mätningväsen och vilka inom städerna förekommande mätningar, som därvid böra ifrågakomma. Lantmäterikommissionen liksom även lantmäteristyrelsen, hava, såvitt byggnadsstyrelsen kunnat finna, saknat tillräckliga förutsättningar att tillfredsställande utreda dessa frågor, när de icke besuttit en för ändamålet erforderlig grad av erfarenhet rörande inom städerna i hithörande avseenden rådande förhållanden.» Det kan väl icke förnekas, att icke byggnadsstyrelsen i detta fall sitter inne med kompetens att kunna bedöma den frågan. I fråga om mätningstadgan för städerna har byggnadsstyrelsen bland annat i huvudsak åberopat vad reservanterna inom lantmäterikommissionen sagt och åberopat, att reservanterna »framhållit att mellan mätningstadga samt lagar och författningar för sådana arbetsområden, till vilka de mätningstadgan omfattande mätningar hör, givetvis alltid måste finnas ett nära samband. De hava ansett, att då inom städerna mätningar för husbyggnads- och stadsplaneväsendet äro de ojämförligt mest förekommande och de för detta väsen huvudsakligast gällande lagar och författningar, nämligen fastighetsbildningslagen och byggnadsstadgan för rikets städer, sedan flera år tillbaka äro underkastade revisions- och nydaningsarbeten genom stadsplanelagskommittén och definitiva förslag till bådadera revision kunde förväntas inom årets utgång, det vore oomtvistligt sakligt riktigast, att en mätningstadga för städerna icke utarbetades oberoende av dessa förenämnda väntade författningsförslag. Byggnadsstyrelsen ansluter sig helt till vad reservanterna sålunda uttalat. Styrelsen finner det alldeles påtagligt att en mätningstadga för städerna icke kan definitivt avfattas utan kännedom om vad i dessa väntade lag- och författningsförslag kommer att ingå.» Det synes mig sålunda ganska påtagligt, att vi även i detta avseende ha starka skäl för ett vidhållande av vad såväl i motionen som i reservationen yrkats, nämligen att det måtte göras utredning genom personer, som äga särskild sakkunskap i fråga om städernas stadsplaneväsen, mätningsteknik och allmänna förvaltning för åstadkommande av en efter städernas behov lämpad mätningstadga.

Allra sist skall jag be att få litet röra vid en fråga, som herr Bengtsson i Norup gjort ett ganska stort nummer utav, nämligen att det skulle förekommit en del s. k. personlig antipati från stadsingenjörshåll mot någon person inom lantmäteristyrelsen. Jag har ingen närmare kännedom om den saken och har icke heller någon som helst anledning att fästa något avseende vid den. Det torde kanske framgå

av mina yttranden i dag, att det åtminstone icke för mig varit något väsentligt inslag i saken, utan jag har försökt få fram andra och sakligare synpunkter än dessa. Det vittnar annars om svaghet i argumenteringen, då man anser sig behöva åberopa dylika personliga synpunkter. Det må dock tillåtas mig att framhålla vad jag berörde i mitt första anförande, nämligen att om man skall tala om några dylika synpunkter, fast icke i den mening, som herr Bengtsson i Norup antydde, ville det synas, som om lantmäteristyrelsen hade en viss benägenhet att gäpa över väl mycket vad angår omfattningen av ämbetsverkets verksamhet. År 1911 framkom salunda — fastän det eliminerades bort — anspråk från lantmäteristyrelsens sida att dit skulle förläggas hela utarbetandet av stadsplaner och sådant samt tillsynen över detta, ehuru påtagligen nödig kompetens icke fanns inom lantmäteristyrelsen för den saken. I år ha vi inför riksdagen en fråga, som inom några dagar kommer på kammarens bord, där man söker vindicera fram en generell kompetens för lantmätarna att verkställa för vattenavledning och torrläggning nödvändiga undersökningar, något varifrån vederbörande lagutskott emellertid enhälligt tagit avstånd. Det vill som sagt synas mig, som om man inom lantmäteristyrelsen, på sina håll åtminstone, har en viss benägenhet för att vilja utsträcka styrelsens befogenheter längre, än vad som kan vara nödvändigt — i varje fall tidigare än att ett behov föreligger — och att utsträcka den längre, än vad som svarar mot den kompetens som förefinnes inom lantmäteristyrelsen.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Ericsson i Arboga: Herr talman, mina herrar! Jag känner mig föranlåten att något redogöra för mina synpunkter uti denna fråga.

I den kungl. propositionen vid innevarande års riksdag har man sökt göra gällande, att anmärkningarna vid 1919 års riksdag mot det då föreliggande förslaget rörande städernas mätningväsen huvudsakligen torde vara riktat sig mot förslaget att andra mätningar, än de i 2, 5 och 6 kap. fastighetsbildningslagen omförmälda, skulle ske enligt mättningsförordningen, så snart de utfördes av lantmätare eller statsmättningsman enligt för dem gällande bestämmelser eller ock av annan person på grund av förordnande enligt fastighetsbildningslagen. Så är dock icke förhållandet. Av vad som förekom vid nämnda riksdag frångick tvärtom alldeles tydligt, att en av de förnämsta orsakerna till motståndet mot det då föreliggande förslaget var att finna däri, att man ej önskade, att lantmäteristyrelsen skulle över huvud taget utöva något överinseende över städernas mätningväsen, med undantag endast i fråga om de i fastighetsbildningslagens 6 kap. upptagna förrättningar. Då det stora flertalet mättningsförrättningar i städerna utgöras av de i fastighetsbildningslagen 2 och 5 kap. omförmälda tomtmättnings- och avstyckningsförrättningar, torde det framgå, att man alldeles särskilt motsatte sig att dylika förrättningar skulle inordnas under lantmäteristyrelsens överinseende.

Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.
(Forts.)

Ang. lant-
måteriväsen-
det m. m.
(Forts.)

I detta avseende vill jag åberopa till stöd för min mening yttranden av herr Dähl i första kammaren och herr Tengdahl i andra kammaren, då frågan vid nämnda riksdag var föremål för debatt. Dessa mättningsförrättningar skulle enligt förslaget vid innevarande års riksdag komma att stå under lantmåteristyrelsens tillsynsmyndighet med vidsträckt rätt för lantmåteristyrelsen att störande ingripa i dessa förrättningar genom inspektioner, vitesförelägganden m. m.

Men även sådana stadsmätningar, som ske på grund av beslut av stadsfullmäktige eller motsvarande kommunala myndighet och äro av grundläggande art för mättningsväsendet i staden, beträffande vilka mätningar lantmåteristyrelsen i motsats mot vad i 1919 års förslag var stadgat, ej skulle äga fullt så vittgående befogenheter som i fråga om nyssnämnda mätningar, skulle enligt samma förslag dock i varje händelse stå under lantmåteristyrelsens kontroll. Då denna bestämmelse till sin innebörd är synnerligen vag samt erfarenheten givit vid handen, att lantmåteristyrelsen väl kan utnyttja alla maktmöjligheter, torde med skäl kunna sägas, att skillnaden mellan förra årets förslag och det nu föreliggande i fråga om dessa viktiga mätningar, t. ex. triangelmätningar, ej är så synnerligen stor.

De mätningar, som enligt förslaget skulle stå helt utanför lantmåteristyrelsens uppsikt, äro så betydelselösa, att man varken vid 1919 års riksdag eller senare ägnat dessa mätningar någon egentlig uppmärksamhet.

Härmed anser jag mig hava bemött utskottsmajoritetens yttrande, att motionärernas vid innevarande års riksdag anmärkningar liksom anmärkningarna förlidet är riktat sig mot bestämmelserna i 1918 års kungörelse och icke mot det nu föreliggande omarbetade förslaget till författning i berörda hänseende. Enligt min åsikt skulle förslaget, om det antoges, vara en stor olycka, till sina verkningar i viss mån jämförlig med den, som hotade genom 1911 års förslag om lantmätaremonopol i fråga om de flesta slags stadsmätningar.

Till stöd för min åsikt att stadsmätningar utom de i 6 kap. fastighetsbildningslagen omförmälda förrättningar ej böra hänföras under lantmåteristyrelsens uppsikt ber jag få åberopa yttranden i frågan av städernas och byggnadsstyrelsens representanter i lantmåterikommissionen, på vilkas hörande 1919 års jordbruksutskott lade en viss vikt, byggnadsstyrelsen, stadsplanlagskommittén, svenska stadsförbundets representantförsamling, svenska kommunaltekniska föreningen, byggnadsnämnderna i närmare ett 70-tal städer, däribland alla större och medelstora städer utom 3, svenska teknologföreningen, 2 av fastighetsregisterkommissionens 3 ledamöter o. s. v., allt myndigheter och sammanslutningar, vilka i fråga om städernas byggnads- och mättningsväsen torde med fog kunna anses såsom de mest sakkunniga. De skäl, som i dessa yttranden anförts till stöd för nämnda uppfattning, och som synas mig avgörande vid en prövning av den föreliggande frågan, kan jag icke här upprepa, utan hän-

visas i fråga om dessa skäl till yttrandena själva. Likväl kan jag icke underlåta att fästa uppmärksamheten på följande omständigheter.

I likhet med stadsplanelagskommittén är jag ense med utskottets majoritet i fråga om den å sid. 10 i utlåtandet uttalade uppfattningen, att lantmäteristyrelsens tillsynsmyndighet bör ligga till grund för omfattningen av den föreslagna mätningförordningen. Då jag såsom av det föregående framgår i olikhet med utskottsmajoriteten men däremot i likhet med stadsplanelagskommittén håller före, att lantmäteristyrelsens tillsynsmyndighet ej bör omfatta tomtmätningar och avstyckningar, sker detta bland annat av den anledning, att jag icke såsom däremot synes vara fallet med utskottsmajoriteten, vill tillägga den omständigheten, att dessa förrättningar äro att ause som legala jorddelningsförrättningar den betydelse, att förrättningarna därigenom kommit att tillhöra lantmäteristyrelsens tillsynsområde. Något sådant var icke avsett vid fastighetsbildningslagens tillkomst och några hållbara skäl för en sådan uppfattning lära näppligen kunna åberopas, under det att synnerligen starka skäl torde kunna anföras för en motsatt mening. Vidare må i detta sammanhang nämnas det nära samband, som råder mellan stadsmätningar över huvud taget och städernas stadsplaneväsen. Till stöd för denna min åsikt tillåter jag mig åberopa följande yttrande av byggnadsstyrelsen. »Av dessa bestämmelser (1 kap. 1, 4, 5 och 36 §§ fastighetsbildningslagen) framgår ju tydligt, att stadsplanen är själva grunden till de reglerade byggnadsfastigheternas uppkomst, att dessa bildas genom en indelning av de genom stadsplanen bestämda byggnadskvarteren till tomter. Tomt är således icke ett självständigt och oberoende helt utan endast en del av det hela, som är stadsplanen — — — I fråga om de mätningförrättningar, som omhandlas i 2 kap. fastighetsbildningslagen. d. v. s. mätningar av tomter, vill byggnadsstyrelsen — — — — framhålla, att vare sig det gäller äldre tomt eller ny sådan så gott som undantagslöst alltid någon av dess gränslinjer utgöres av kvarterslinje, det vill säga en linje tillhörande stadsplanen, liksom också tomtens övriga gränser — — — — icke äro oberoende av kvarterets gränslinjer och stadsplan.

Enligt byggnadsstyrelsens mångåriga erfarenhet råder det intimaste samband mellan mätningsväsendet i stad och stadsplane- och husbyggnadsväsendet.» Stadsplanelagskommittén har med styrka framhållit, att den statliga tillsynen å städernas avstyckningar borde avse förrättningarna icke allenast från mätningstekniska utan därjämte från reella synpunkter, men från reella synpunkter innefattande bedömandet framför allt att tillse, att avstyckningen ej så verkställles, »att stadsplanens genomförande och kvarterens lämpliga indelning i tomter därigenom försvåras». »alltså ett bedömande, som förutsätter en sakkunskap, vars främsta representant är ett annat ämbetsverk, nämligen byggnadsstyrelsen». Av det anförda torde till fullo blivit klarlagt det nära sambandet mellan å ena sidan stadsmätningarna och å den andra sidan stadsplaneväsendet, ävensom det oriktiga i betonet, på sätt utskottsmajoriteten gjort, av skillna-

Ang. lant-
måteriväsen-
det m. m.
(Forts.)

den mellan stadsplaneväsendet såsom sådant och arten av de mät-
ningsförrättningar, som i förordningen avsågs. Utskottsmajoriteten
synes skänka den omständigheten en synnerlig uppmärksamhet, att
enligt förslaget till mättningsförordning endast sådana stadsplanemät-
ningar skulle inrymmas under förordningen, som vore av grundlägg-
ande betydelse, således icke stadsplane- och tomtindelningsskator, be-
träffande vilka byggnadsstyrelsen alltjämt skulle behålla sin till-
synsmyndighet oförkränt. Man synes härvid icke hava beaktat, att
triangelmätningar även måste förrättas med hänsyn till stadplanen. Då
vidare utskottsmajoriteten erkänt att byggnadsstyrelsen fortfarande
skall utöva uppsikt över stadsplane- och tomtindelningsskatorna, vil-
ken plikt den näppeligen torde på ett tillfredsställande sätt kunna
uppfylla utan att utöva uppsikt även över de förrättningar (triangel-
mätningar), som ligga till grund för dessa kartor, torde tydligt
framgå, att uppsikten över dessa triangelmättningsförrättningar bör
tillkomma byggnadsstyrelsen och ej lantmåteristyrelsen, helst som
slitningar mellan dessa båda styrelser eljest torde komma att bliva
oundgängliga. Icke utan skäl torde kunna befaras, att dessa slit-
ningar med tiden bliva så allvarsamma, att överinseendet över mät-
ningsväsendet i städerna i dess helhet tillika med stadsplaneväsendet
måste tillkomma endast endera av dessa myndigheter. Av det an-
förda torde sålunda framgå, att den i motionerna hävdade uppfatt-
ningen, att konsekvensen av en lantmåteristyrelsens myndighet över
kartläggningen i städerna så småningom skulle bliva att stadsplane-
väsendet i dess helhet måste överlämnas till lantmåteristyrelsen, äger
ett visst fog. Emellertid måste med tiden under alla omständigheter
vid byggnadsstyrelsen fästas någon eller några personer för gransk-
ning vid behov av de ifrågavarande stadsplane- och tomtindelningss-
katorna; det bleve vid sådant förhållande både ur principiell syn-
punkt riktigare och ur ekonomisk synpunkt billigare, att byggnads-
styrelsen med biträde av nämnda personer utövade den uppsikt, som
kunde finnas behöflig över städernas mättningsväsen i dess helhet
(utom i fråga om förrättningar enligt 6 kap. fastighetsbildningsla-
gen) än att denna uppsikt skulle tillkomma delvis lantmåteristyrel-
sen — och det i en utsträckning, som ej vore av behovet påkallad —
och delvis byggnadsstyrelsen.

Angående behovet över huvud taget av en speciell central upp-
siktmyndighet över städernas mättningsväsen hava olika meningar
gjort sig gällande. Sålunda yttrar stadsplanelagskommittén att till-
synen över städernas mättningsstadga borde liksom tillsynen å bygg-
nadsstadgan åligga de kommunala byggnadsnämnderna och att kom-
munerna själva borde äga att efter sina behov komplettera den all-
männa stadgan med mera eller mindre ingående och till sina verk-
ningar mera eller mindre kostsamma specialföreskrifter. Nu har
emellertid såväl i den kungl. propositionen som av utskottsmajori-
teten häremot gjorts gällande, att byggnadsnämnderna framför allt
icke i de mindre städerna och stadsliknande samhällena, vilka ut-
gjorde det stora flertalet, icke kunde förutsättas äga den kompetens,
som syntes oeftergivlig för ett effektivt övervakande av mättnings-

förordningens efterlevnad, samt att i betraktande härav och då förordningen i fråga avsåge reglerande av vissa offentliga samt för rättssäkerheten beträffande fastighetsväsendet mycket betydelsefulla förhållanden, en sakkunnig statlig kontroll i förevarande avseende vore oundgängligen av behovet påkallad. Häremot vill jag erinra, att även om inom de smärre stadssamhällena mättningsförhållandena, liksom så mycket annat, här och var lämnade åtskilligt övrigt att önska, jag icke tror, att försök att avhjälpa de eventuellt förekommande bristerna bör göras genom förläggandet av städernas mättningsväsen under uppsikt av lantmäteristyrelsen. För övrigt torde dessa brister hava blivit för kraftigt betonade såväl i propositionen som av utskottsmajoriteten på bekostnad av förtjänsterna hos det nuvarande stadsmättningsväsendet liksom dessa brister icke på något sätt ställts i relation till bristerna med avseende å landsbygdens mättningsväsen. För min del anser jag emellertid i likhet med byggnadsstyrelsen, att frågan om sättet för och omfattningen av en statlig kontroll av och tillsyn över mättningsväsendet i stad endast kan diskuteras och avgöras i samband med utredning av frågan om innehållet i en mättningsförordning för stad; liksom jag till fullo instämmer i följande uttalande av samma styrelse: »Styrelsen förmodar emellertid sådan utredning skall ådagalägga, att statlig tillsyn över städernas mättningsväsen varken i den omfattning som lantmäterikommissionen nu föreslagit eller den vidsträcktare, som lantmäteristyrelsen i sitt underdåniga utlåtande för sin del förordat, är av behovet påkallad.

Skulle ifrågavarande tillsyn över huvud taget kunna läggas hos en enda statens myndighet, därvid lantmäteristyrelsen näppeligen torde kunna komma i fråga, komme denna tillsyn, enligt byggnadsstyrelsens tanke *huvudsakligen vara av rådgivande och upplysande art samt innebära granskning av besvärärenden rörande mättningsförrättningar*. Styrelsen är därför av den mening, att behovet av sådan för staten dyrbar tillsyns- och kontrollapparat beträffande städernas mättningsväsen, som den lantmäterikommissionen föreslagit, icke är vederbörligen styrkt utan torde tvärtom skäl föreligga att anse den för ifrågavarande ändamål onödig.» Härutöver synes emellertid vara erforderligt att uppsikt övades jämväl av allt det kartmaterial, som läge till grund för städernas stadsplane- och tomtindelningensväsen.

Sistnämnda uppsikt torde byggnadsstyrelsen redan nu åtminstone i viss utsträckning äga, då styrelsen har till åliggande att granska varje ärende även från teknisk, sålunda även mätningsteknisk synpunkt.

Det är icke riktigt vad utskottsmajoriteten uppgiver, att tanken på byggnadsstyrelsen såsom tillsynsmyndighet över städernas mättningsväsen av alla parter numera helt uppgivits. Tvärtom hava byggnadsnämnderna i de flesta stora och medelstora städerna samt städernas och byggnadsstyrelsens representanter i lantmäterikommissionen yttrat sig till förmån för byggnadsstyrelsen såsom dylik upp-

Ang. lantmäteriväsendet m. m.

(Forts.)

Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.
(Forts.)

siktsmyndighet. Jämväl sistnämnda styrelse torde åtminstone indirekt hava uttalat sig i samma riktning.

Utskottsmajoriteten har nu förklarat, att den statliga tillsynen måste utövas med strängt hänsynstagande till den kommunala självstyrelsens grundsatser. Att lantmäteristyrelsen skulle i någon större grad vara böjd att taga hänsyn till städernas önskingar torde med fog kunna betvivlas. Däremot har alltid mellan byggnadsstyrelsen samt städernas styrelser och tjänstemän visat sig det bästa förhållande. Då nu för övrigt städernas styrelser och tjänstemän åtminstone i det stora flertalet städer på ett alldeles oförtydligt sätt uttalat sin önskan att byggnadsstyrelsen bleve den övervakande tillsynsmyndigheten samt härtill kommer, att städerna själva bekosta sitt mätningväsen, torde otvivelaktigt bäst stå i överensstämmelse med principen om städernas självstyrelse, att den städernas mätningväsen övervakande myndigheten bleve den myndighet, som av de flesta städerna härtill ansåges lämplig, nämligen byggnadsstyrelsen.

Herr talman, jag vidhåller mitt föregående yrkande.

Herr Pettersson i Södertälje: Herr talman, mina herrar! Blott ett par repliker!

Herr Hederstierna citerade nyss ett yttrande av mig, vari framhöllos de synnerligen vackra resultaten av den nuvarande ordningen för mätningar i stad, och han framhöll i anledning härav, att på många håll dessa resultat vore allt annat än vackra. Jag vill för min del icke bestrida riktigheten av herr Hederstiernas påstående, utan blott säga, att mitt yttrande nog blivit i någon mån missförstått. Vad jag ville säga, var endast det, att de nya moderna mätningmetoder, som utexperimenterats och prövats i städerna under de sista åren, kunna betraktas som synnerligen vackra resultat av den nuvarande friheten från schablonmässighet på detta område, vilket naturligtvis icke utesluter, att de städer, som icke infört en sådan ordning, kunna hava det rätt illa ställt.

Vidare sade herr Hederstierna, att städerna icke hava någon rätt att åberopa i detta hänseende gentemot den ordning, som föreslagits. Jag vill i anledning därav framhålla, att om en viss befogenhet hittills på grund av gammal hävd ansetts ligga i den kommunala självstyrelsen, så får man väl ändå säga, att städerna kunna sägas hava förvärvat en viss rätt i det hänseendet. Åtminstone borde en sådan rätt anses självklar så till vida, att man icke i strid mot städernas nästan enhälliga mening får påtvinga dem en ny ordning, som de själva anse vara ofördelaktig för sig. Det är nämligen att märka, att städerna ingalunda motsätta sig ett bättre ordnande av sitt mätningväsen. Också i reservationen har ju föreslagits att riksdagen skulle begära en utredning om en ny mätningstadga för städerna. Det är således endast fråga om, huruvida icke städerna hava rätt att påkalla den tillsynen, att man icke på sätt, som här föreslås, i strid mot deras önskingar ordnar dessa förhållanden.

Herr Bengtsson i Norup har redan fått ett svar från herr Lübeck i anledning av sitt sista, något egendomliga inlägg i diskussio-

nen. Det lär väl vara så, att sådana personliga hänsyn som de av herr Bengtsson omförmälda icke stå i så synnerligen hög kurs i en allvarlig diskussion. Även om herr Bengtsson skulle ha hört, att en eller annan motståndare till förslaget skulle låta sig påverkas av de skäl som herr Bengtsson omnämnde, så får väl ändå herr Bengtsson vara så god och här i kammaren söka hålla sig till de sakskaäl, som förslagets motståndare åberopat, och spara de av honom anförda argumenten för frågans korridorbehandling.

*Ang. lant-
måterivisen-
det m. m.
(Forts.)*

Herr S o m m e l i u s: Herr talman, mina herrar! Blott ett par repliker till ett par föregående talare.

Det har gjorts åtskilliga försök att dra fram den obevisade omständigheten, att de mindre städerna icke skulle besitta nödvändiga kvalifikationer för att åstadkomma de mätningar, som där äro erforderliga. Den frågan har framdragits såväl av herr Sjöblom som av herr Hederstierna, vilka senare uttalade, att rättsförhållanden bliva tvivelaktiga på grund av felaktiga mätningar. Och när det nu är så, att frågan huvudsakligen gäller de mindre städerna, så drar herr Hederstierna den slutsatsen, att lagen behövs för alla städer. Nu har jag icke hört, att det påvisats ett enda fall av felaktiga eller underhaltiga mätningar. Därför anser jag också, att herr Hederstiernas slutledning är fullständigt obefogad.

Vidare har herr Hederstierna sagt, att organisationen i mitt anförande oriktigt och felaktigt beskrivits i ty att han erinrade om att jag dragit fram de stora utgifter, som organisationen för med sig m. m. Herr Hederstierna anför, att om den delen, som avser städerna, utbrytes, så blir denna organisation icke så stor. Ja, det var just därför vi ville utbryta städerna ur organisationen, för att få en mindre kostbar sådan.

Herr Pettersson i Bjälbo har också uttalat sig i detta ärende och därvid gjort ett angrepp på mig. Han påstod, att ingen kunde påvisa någon olägenhet av förslaget, och herr Pettersson hoppades, att ingen skulle »nappa på herr Sommelius krok». Nej, herr Pettersson i Bjälbo kan vara övertygad om, att kammaren knappast nappar på min krok, ty jag besitter icke hans vältalighet, och kan ej erövra anhängare.

Vidare har herr Pettersson i Bjälbo yttrat, att frågan icke är en schism mellan stad och land, och därtill har han gjort gällande, att hela förslaget är särskilt välgörande och gott för de svenska städerna. Men jag ber att få erinra om att det borde väl förbehållas städerna själva eller åtminstone deras representanter här i kammaren att uttala sig om, vad som för dem är bäst eller icke bäst. Jag beklagar i alla fall, att det är jordbruksutskottet, som fått hand om detta ärende, varvid endast ett par stadsrepresentanter deltagit i ärendets behandling.

Ehuru min ärade vän på Skånebänken, herr Bengtsson i Norup, redan har fått sin tillrättavissning från ett par håll för sitt ganska häftiga angrepp mot oss, som ivra för stadssamhälleas frigörande från förslaget, vill jag dock tillägga, att jag för min del icke

Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.
(Forts.)

kan taga åt mig de insinuationer, han nyss uttalade om personliga, och småaktiga skäl som skulle ligga bakom vår uppfattning. Jag känner icke till några sådana skäl. Och dessutom anförde han, att det skulle gagna oss, om vi litet var ville skänka mera intresse åt landsbygdens förhållanden. Jag frågar herr Bengtsson i Norup, om han någonsin i denna kammaren sett, att stadsrepresentanter undandragit sig att stödja landsbygdens intressen. Och jag ber att få säga honom, att jag för min del är lika mycket lantbo som herr Bengtsson och jag bor på landet lika lång tid om året som jag bor i stad, och har med jordbruk och dess förhållanden att göra fullt ut lika mycket som herr Bengtsson i Norup. Mitt intresse är kanske lika starkt som herr Bengtssons för landsbygdens förhållanden.

Slutligen tillade herr Bengtsson i Norup, att något rättvisare förslag för stad och land kan icke framföras. Ja, tack så mycket för den upplysningen! Men då måtte herr Bengtsson i Norup hava laborerat med ofantligt många ofullkomligheter i sin dag.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman, mina herrar! Den strid, som här uppstått om lantmäteriväsendets omorganisation, har övergått från att röra sig om hurudan organisationen borde vara till att gälla förhållandet mellan land och stad, vilket jag tror blivit betydligt uppkonstruerat. Jag har därvid fäst mig vid att man knappast vidrört en kärnpunkt, nämligen huruvida det är meningen, att mätningarna i städerna icke skola vara underkastade den minsta kontroll mer än den, som utövas av respektive byggnadsnämnder.

Herr Lübeck yttrade, att om kontroll skulle finnas — så tror jag orden föllo — så kunde det inrättas en byrå därför i byggnadsstyrelsen eller något annat verk. Ja, det verkar litet märkvärdigt, att när man säger »eller något annat verk», så skall just lantmäteristyrelsen vara ett omöjligt verk. Ty när den, som huvudsakligen fört städernas talan i denna fråga här i dag, går så långt, att han säger »eller något annat verk», så begriper jag icke, av vilken anledning lantmäteristyrelsen skulle vara ett alldeles olämpligt verk. Det förstår jag sannerligen icke.

Man säger också, att man icke skall påtvinga städerna något. Nej, det vill icke heller jag, men då mätningväsendet i städerna beröres, så beröres ändå strängt taget jämväl åtskilligt, som rör landsbygden. Jag förmodar, att herr Lübeck har fullt klart för sig, huru mycket landsbygd städerna hava inkorporerat. I styckningskommissionen, där jag har den äran vara ledamot, har det varit rätt kinkigt att klara upp, huru det skall förhållas med dessa jordar i skifteshänseende och i kontrollhänseende. Ifall reservanternas förslag antages, blir det, såvitt jag förstår, ingen kontroll alls mer än vad som stadgas om de skiften, som förrättas enligt 6 kap. i denna stadga, som så ofta här åberopats. Allt annat kommer att ligga tolt utanför all kontroll. Jag kan nämligen icke få ut något annat.

Kan man i vårt land påvisa att ett primärt arbete får göras av vem som helst och att det icke skall kontrolleras av någon högre myndighet — ty byggnadsnämndernas tillsyn över detta arbete lärer väl icke herr Lübeck tillmätta något vidare sakligt värde i detta avseende?

Det är verkligen något att tänka på. Det har även varit ett annat område man framhållit. Herr Hamrin påpekade för några veckor sedan, att i fråga om städernas inkorporerade bondejord saknas bestämmelser i många fall, om huru det skall förhållas med dem, d. v. s. det som gäller för städerna kan icke med fördel tillämpas å denna jord. Ställer man det så noga, som herr Lübeck gjorde, då synes det ju vara en ofrånkomlig konsekvens, att städerna icke kunna hava med annat att göra än de områden, som skola bebyggas och som äro planlagda, men inkorporeringarna sträcka sig långt utöver dessa områden. Jag tror, att för de jordbrukare, som finnas inom dessa inkorporerade områden, är det av yttersta vikt, ja, av lika stor vikt som för oss andra jordbrukare, att det verkligen finnes någon kontrollerande myndighet, som förstår sig på saken. Det är bestämt en svag punkt i herrarnas bevisföring, ty jag tror, ni icke komma förbi den. Så länge som en bestämmelse kameratealt gäller ett område vare sig inkorporerat eller ej, kan man naturligtvis icke göra någon åtskillnad. Jag har velat framhålla denna detalj, ty den är icke oviktig, utan tvärtom synnerligen viktig, och man stöter på den på så många områden för övrigt, där man skall gå fram med bestämmelser, som gälla landsbygden och landsbygdens förhållanden. Det är ju, som vi alla veta, så, att rätt mycket arbete satts i gång på det området för att reformera och få bättre förhållanden.

Det är också så, att jag icke heller precis kan underkänna, det man från utskottets sida sagt, att städernas representanter icke kunna framlägga något verkligt bärande skäl för de svårigheter, som skulle följa av tillskapandet av kontroll över städernas mätningmän och beträffande deras mätningar. Jag får erkänna, att jag icke begriper vad det kan vara. Det är väl icke underligare, om det sker kontroll på det området, då det sker på så många andra områden.

Det är just av det skälet, som jag nu uttalat, som jag, herr talman, ber att få yrka bifall till utskottets hemställan i den föredragna punkten.

Herr vice talmannen H a m i l t o n: Herr talman! En av mina kamrater har påvisat, att jag i mitt föregående anförande glömt bort ett fall, då lantmäteristyrelsen hade att öva tillsyn över lantmäteriförrättningar i städerna, nämligen det fallet, då en förättning sker i stad eller stadsliknande samhälle på grund av beslut av stadsfullmäktige eller motsvarande kommunala myndighet och är av grundläggande art för mätningväsendet därstädes, och jag ber att få göra denna rättelse.

Medan jag har ordet, herr talman, ber jag att få vända mig mot

Ang. lantmäteriväsendet m. m.
(Forts.)

Ang. lant-
mäteriväsen-
det m. m.
(Forts.)

herr Sommelius. Jag måste taga avstånd från det påstående, som han uttalade, att majoriteten här, som består av lantmän, skulle genom att bifalla utskottets förslag öva förtryck mot en minoritet av stadsbor. Jag ber, herr Sommelius, gör icke denna fråga till ett spörsmål mellan stad och land. Det är även oriktigt, när han påstår, att inom jordbruksutskottet icke finnes stadsrepresentanter. Det finns åtskilliga däri. åtminstone en fjärdedel av utskottets ledamöter äro från städerna, egendomligt nog. Och för övrigt, bland dem, som vid konungens rådsbord handlagt denna fråga, voro tio å elva stadsrepresentanter.

För mig som representant för landsbygden borde det vara tämligen likgiltigt vad som bestämmes rörande mätningarna i städerna. men denna fråga är icke enbart en fråga för städerna, utan det är även ett statsintresse, att mätningar i stad som på land ske efter enhetliga bestämmelser och under kontroll. Herr Sommelius och herr Lübeck vilja lägga denna kontroll under ett hundratal städers byggnadsnämnder. Huru kan någon enhetlighet då uppstå? Det riktiga är väl ändock, att även städerna i detta fall få i fråga om legala mätningar eller i fråga om mätningar, som skola vara grundläggande för äganderätt och dylikt, underkasta sig, att staten får hava ett ord med i laget. Jag vet väl, att herr Lübeck kommer att svara mig med »laga skifte», men även vid andra fall av legala mätningar böra icke städerna göras till en stat i staten och undandraga sig statens kontroll. Under staten lyda vi alla.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Lübeck: Herr talman! Jag skall endast be att få framhålla, att det är just däri vi skilja oss, i det jag anser, att det icke på något sätt visats, att den enhetlighet, om vilken herr vice talmannen nämnde, icke skulle kunna vinnas på annat och bättre sätt än genom att göra intrång på städernas intressen på de mycket viktiga områden, som det här varit tal om. Jag kan icke annat än instämma med herr Sommelius i hans beklagande, att det varit jordbruksutskottet som behandlat denna fråga, ty det har enligt min mening visat sig, att man där saknat sinne för vad frågan egentligen gäller. När här framhållits, att det icke anförts några bärande skäl från städernas sida, tror jag verkligen man kan tillskriva detta den omständigheten, att jordbruksutskottets majoritet icke haft någon förståelse för vad som verkligen är det bärande i denna fråga. och det tycker jag framgår av åtskilliga uttalanden, som kommit fram här, bl. a. av herr Olsson i Kullenbergstorp. När han talade om att städernas mätningar icke skulle bli underkastade kontroll, måste det bero på, att herr Olsson icke studerat förslaget något vidare ingående.

Emellertid begärde jag nu ordet för att meddela kammaren, att första kammaren med 93 röster emot 26 har godkänt reservanternas förslag, och jag uttalar den förhoppningen, att andra kammaren måtte följa detta goda föredöme.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, 2:o bifall till det av herr Sjöblom under överläggningen senast framställda yrkandet samt 3:o) avslag å utskottets hemställan i mom. A) av förevarande punkt samt bifall i stället till det förslag, som innefattades i mom. I) av den utav herr Träff m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den sistnämnda propositionen. Votering begärdes emellertid, i anledning varav herr talmannen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka därvid den under 1:o) angivna antogs till kontraproposition. I överensstämmelse härmed uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Ang. lant-
måteriväsen-
det m. m.

(Forts.)

Den, som vill, att kammaren, med avslag å jordbruksutskottets hemställan i punkten 1) mom. A) av utskottets förevarande utlåtande nr 67, bifaller det förslag, som innefattas i mom. I) av den utav herr Träff m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets hemställan i punkten 1).

Omröstningen utföll med 91 ja mot 68 nej; och hade kammaren alltså, med avslag å utskottets hemställan i mom. A) av förevarande punkt, bifallit det förslag, som innefattades i mom. I) av den utav herr Träff m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Efter av herr talmannen därå framställd proposition förklarades utskottets hemställan i mom. B) vara besvarad genom vad kammaren sålunda beslutat.

Punkterna 2—6.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Härpå föredrogs *punkten 7*; och yttrade därvid

Herr Ericsson i Arboga: Herr talman! Med anledning av det beslut, som kammaren fattat under punkt 1), ber jag att få yrka bifall till reservationen i den punkt, varom nu är fråga.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll det förslag, som innefattades i mom. II) av den utav herr Träff m. fl. avgivna vid utlåtandet fogade reservationen.

Punkten 8.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Herr statsrådet *Eriksson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 428, angående anvisande av medel till förstärkning av arbetskrafterna å kommerskollegii industribyrås elektriska sektion för behandling av vissa ärenden rörande elektriska anläggningar.

Denna proposition blev på begäran bordlagd.

§ 7.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget statsutskottets utlåtande, nr 4: III, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1921 fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet, avd. III, Sjöförsvaret.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet av

Herr *Anderson* i Råstock, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig föreslå, att utlåtandet föredrages punktvis, och att endast kantrubrikerna uppläsas, såvida icke annat påyrkas.

Denna hemställan bifölls.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2, angående avlöning för flottans kårer och stater.

*Ang. avlöning
för flottans
kårer och
stater.*

Kungl. Maj:t hade under återopande av punkten 3 i det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden den 7 januari 1920 föreslagit riksdagen dels att godkänna stater för flottans underofficerskår och för flottans skeppsgossekår av den lydelse, bilagorna nr 3 och 4 vid nämnda statsrådsprotokoll utvisade; dels ock att i riksstaten för år 1921 minska ordinarie förslagsanslaget till avlöning för flottans kårer och stater, nu 6,891,120 kronor, med 359,875 kronor till 6,531,245 kronor.

Vidare hade uti en av herr *Nylander m. fl.* inom andra kammaren väckt motion, nr 99, hemställts, att riksdagen måtte å 1921 års stat för mariningenjörkåren upptaga två flygingenjörer, i lönehänseende likställda med min- m. fl. specialingenjörer vid nämnda kår, samt att med anledning härav mariningenjörkårens stat måtte för år 1921 ökas med 10,000 kronor till 325,240 kronor.

Utskottets hemställan innefattade, att riksdagen måtte, med avslag å ovanberörda motion, bifalla Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

Punkten föredrogs. Därefter yttrade:

Herr Nylander: Herr talman, mina herrar! Som av statsutskottets utlåtande framgår, har utskottet ej funnit skäl att gå in på den av mig m. fl. väckta motionen om anställande å ordinarie stat av två flygingenjörer, i lönehänsende likställda med min- m. fl. specialingenjörer. Jag kan ej annat än uttrycka mitt beklagande av att utskottet ej ansett denna motion böra föranleda till de åtgärder, som jag och mina kamrater föreslagit. Motiveringen till utskottets avslagsyrkande är ju helt kort, nämligen att utskottet fäst ett avgörande avseende vid den blivande omorganisationen av flyg- väsendet. Detta resonemang förefaller mig emellertid kanske all- för mycket erinra om det gamla ordspråket: »medan gräset växer, dör kon». Ty, såsom i motionen framhålles, har i statsverkspropo- sitionen på sidan 121 departementschefen bl. a. föreslagit anskaffan- de av en särskild motorbåt för flottans varv i Stockholm, och motive- rat detta med att det, »icke minst med hänsyn till de talrika flyg- olyckor och flyghaverier, som under senare tiden inträffat vid prov- flygningar vid flottan, visat sig allt mer nödvändigt, att torpedde- partementet vid nämnda varv äger till sitt förfogande en motorbåt av den typ, varom här är fråga». Jag kan ej finna annat, än att man alltså här börjat i galen ända, ty nog borde väl just på grund av de skäl, som här i denna punkt av statsverkspropositionen framförts, det vara mera praktiskt och ur alla synpunkter lämpligare, att man skaf- far sig fackutbildat folk, som vid sidan av militärerna förstår att se till, att materielen underhålles i sådant skick, att olyckor om möjligt undvikas.

Jag vill för övrigt endast hänvisa till den utförliga motiverin- gen i motionen, och stödd på denna och de skäl jag nu anfört ber jag kort och gott, herr talman, att få yrka bifall till den av mig och några kamrater väckta motionen.

Herr Jönsson i Revinge: Herr talman, mina herrar! Jag förstår, att herr Nylander ansett sig skyldig att hålla liktal över sin motion, men att han mot ett enhälligt statsutskott skulle yrka bifall till densamma, det hade jag knappt väntat. Utskottet har påpekat, att saken är föremål för utredning, och det synes sig, som om man borde avvakta denna innan man beslutar sig för att på stat uppföra två flygingenjörer vid marinen.

På dessa grunder ber jag att få yrka bifall till utskottets hem- ställan.

Herr L ü b e c k: Herr talman! Det är sant, som herr Jönsson i Revinge sade, att statsutskottet är enhälligt i detta fall, men det har hänt förr, att ett enhälligt statsutskott har fått på fingrarna i riksdagen, det skall jag som ledamot av detta utomordentliga utskott be att få påpeka. Det beror på motiveringen, herr Jönsson i Revinge, och jag kan icke finna annat, än att motiveringen från statsutskottets sida är synnerligen svag. Man framhåller helt enkelt, att arméns flygingenjörer icke uppförts på ordinarie stat utan allenast tillför- säkrats visst arvode. Hade statsutskottet velat behjerta denna ange-

*Ang. avlöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)*

Ang. avlöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)

lägenhet, hade det varit en enkel sak för statsutskottet att göra en jämkning och se till själva saken och ej formen, som här skett. Och att frågan om flygväsendets organisation icke blivit föremål för slutlig prövning, det kan man krypa bakom, om man vill. Det är ett fel, att den ej blivit föremål för sådan prövning. Men icke skall detta åberopas som argument, när alla sakkunniga äro ense om, att saken borde ha brutits ut och ordnats för sig. Jag ber att i det avseendet få vädja till flygkommissionens ledamöter, av vilka en varit med och skrivit under motionen, nämligen herr Nilsson i Landeryd. Det är en angelägen sak och en allvarlig sak, att när man skaffar flygmateriel, man också får sakkunnigt folk att handhava materielen på tillfredsställande sätt, så att den ej förstöres. Och det hade statsutskottet mycket väl kunnat behjerta, i stället för att utnyttja de synnerligen svaga formella skäl, som man här anför.

Herr talman! Jag ber att få biträda herr Nylanders yrkande om bifall till motionen.

Herr Nylander: Herr talman! Med anledning av vad herr Jönsson i Revinge nyss anför, vill jag framhålla, att jag var djärv nog att vända mig mot ett enhälligt statsutskott, därför att det lyckats en gång förut, nämligen vid 1918 års riksdag, då det gällde ett anslag till handelskommittén i Petrograd. Jag anser det vara desto större skäl att nu yrka bifall till motionen i denna fråga, då jag för min del finner det vara en ganska dålig hushållning med statens medel att ej se till, att den dyrbara materiel, som dock ligger i vårt flygväsen, icke underhålles och repareras av fackkunnigt folk. I utskottsbetänkandet har man ej heller på något sätt ingått på alla de skäl för tillstyrkande av motionen, som jag och mina kamrater framfört.

Jag ber ännu en gång att få yrka bifall till motionen, trots vad herr Jönsson i Revinge anför.

Herr Jönsson i Revinge: Herr talman! Herr Nylander poängterade att det hänt förut att ett enhälligt statsutskott förlorat i voteringen i riksdagen, men att det kommer att göra det i denna fråga, herr Nylander, det tvivlar jag på. Frågan ligger så, att Kungl. Maj:t icke ansett behovet av dessa flygingenjörer vara så trängande, att det tagits upp bland riksdagspetita. Och statsutskottets första avdelning, som förberedande granskat ärendet har icke heller kunnat finna behovet så framträdande, att man nu, innan den stora flygutredningen verkställts skulle uppföra två flygingenjörer på stat.

Beträffande talet om att när man har flygmateriel, så bör det också finnas folk, som kan underhålla detsamma, så ger jag motionären och herr Lübeck fullkomligt rätt i det stycket. Men är det icke så, att de flesta flygolyckorna inträffat vid armén? Jag tror mig åtminstone veta, att de flesta flygolyckor inträffat icke vid marinen utan vid lanthären, och detta tyder ju på att det icke varit så illa ställt med skötseln av flygmaterielen vid marinen hittills. I

varje fall anser jag, att när icke Kungl. Maj:t upptagit ärendet, andra kammaren icke har någon anledning att på yrkande av herrar Nylander och Lübeck bevilja anslag för anställande av flygingenjörer.

*Ang. avlöning
för flottans
kårer och
stater.
(Forts.)*

Herr Nylander: Herr talman! Jag har icke någon statistik över de många sorgliga flygolyckorna, men jag vill dock påpeka, att även inom marinen inträffat många sådana. Jag kan erinra om olyckan nere i Karlskrona och olyckan på västkusten, då löjtnant Netzler dog. Och jag tror åtminstone, att flera sådana skulle kunna framdragas. Och även om olyckorna inom arméns flygkår varit flera, så är detta icke något motiv för att man icke skulle sträva efter, att flygvapnet vid flottan hålles på högsta möjliga standard. Det är ju dock så, ehuru det visserligen icke direkt kunnat bevisas, att det vid de undersökningar, som föranstaltats rörande flygolyckor, kommit fram, att det i många av dessa fall funnits materialfel, och detta borde väl mana riksdagen att söka få fackkunnigt och ekonomiskt säkerställt folk anställt, som verkligen äger den insikt, som är nödvändig för att bedöma dessa frågor, och som äger sådan kunskap och erfarenhet, att i dylika olyckor såvitt möjligt kunna avvärlas.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Det är ingen, som har någon invändning att göra mot att man bör förfara så, att flygolyckor undvikas i största möjliga omfattning. Och det var icke för att säga detta, som jag begärde ordet. Men när herr Nylander åberopade, att han i ett annat ärende lyckats förmå riksdagen att så att säga göra front mot statsutskottet, så ber jag få säga, att jag tror det vara bäst, att herr Nylander fortsätter att hålla sig på detta speciella gebiet, då går det kanske bättre. Beträffande nu föreliggande fråga är det så ställt, att vi ha en av officerarna inom riksdagen med oss i utskottet.

Jag tillåter mig, herr talman, att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lübeck: Herr talman! Herr Jönsson i Revinge åberopade sig på att Kungl. Maj:t icke gått fram med den här saken. Men det vet herr Jönsson i Revinge, att Kungl. Maj:t har alla sina kommissioner att vänta på, och det är icke så lätt att gå förbi dessa kommissioner. Därför ligger det nära till hands för Kungl. Maj:t att komma med samma formella skäl som statsutskottet. Men nog tror jag, att riksdagen kan se bort från detta, om saken är så uppenbart nödvändig, att den bör vinna gehör. Jag tror icke, att riksdagen i detta fall behöver ha samma betänkligheter som Kungl. Maj:t. Om den förre sjöministern vore närvarande här i kammaren, undrar jag, om han icke skulle skänka motionen åtminstone vad man kallar ett halvt stöd. Jag vill icke rikta en sådan vädjan till den nu fungerande sjöministern, då han icke var med, när denna sak lades fram. Men jag har, som sagt, anledning tro, att den förre sjömi-

Ang. avlöning
för flottans
kårer och
stater.
(Ports.)

nistern skulle givit saken ett halvt stöd. Och jag är alldeles förvisad om att när herr Anderson i Råstock åberopade den militära ledamoten av statsutskottet, denne skall skänka motionen sitt fulla stöd och sin röst.

Herr Jönsson i Revinge: Herr talman! Jag vill bara påpeka, att statsutskottet, även om det icke velat gå med på motionen i den här punkten, dock i en senare punkt visat sitt intresse för flygväsendet genom ett uttalande i motiveringen, att i fråga om flottans nybyggnader och underhåll bör givas regeringen möjlighet att inköpa ett större antal flygmotorer. Jag tycker, att man åtminstone för tillfället borde kunna vara nöjd med denna statsutskottets välvilja gent emot flygväsendet.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till såväl herr Nylanders m. fl. ovanberörda motion som utskottets hemställan, med härav betingade förändringar; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Punkterna 3—8.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. nybyggnad för marketenteri vid flottans station i Karlskrona m. m.

Vid härpå skedd föredragning av *punkten 9*, angående anslag till uppförande av nybyggnad för marketenteri vid flottans station i Karlskrona m. m., begärdes ordet av

Chefen för sjöförvarsdepartementet, herr statsrådet Eriksson, som yttrade: Herr talman! Det är ju klart, att när statsutskottet så välvilligt behandlat en huvudtitel, som i förevarande fall skett, kan det icke falla mig in att mot ett enhälligt statsutskott söka förmå riksdagen bifalla Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt. Men jag kan å andra sidan icke annat än uttala ett beklagande över att statsutskottet icke ansett sig kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Det är så, att den marketenterilokal, som finnes i Karlskrona, är ytterligt bristfällig. Detta har två gånger av militieombudsmannen påpekats, det har av statsrevisorerna uppmärksamrats, och både min företrädare och jag ha vid besök funnit en nybyggnad vara av nöden. Jag vill uttala den livliga förhoppningen, att om Kungl. Maj:t verkställer den förnyade utredning, som utskottet begärt, och nästa år kommer tillbaka med en framställning i detta ärende, riksdagen då skall gå med på anslag till byggnaden i fråga.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 10—52.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 53.

Lades till handlingarna.

Punkterna 54—56.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 57.

Lades till handlingarna.

Punkten 58.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 8.

Föredrogos vart för sig statsutskottets utlåtanden:

nr 134, i anledning av Kungl. Maj:ts under tilläggsstatens för år 1920 fjärde huvudtitel gjorda framställning om anvisande av medel till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m.;

nr 135, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anvisande av anslag å tilläggsstat för år 1920 under fjärde huvudtiteln för täckande av under år 1919 uppkomna brister å vissa ordinarie reservationsanslag;

nr 136, i anledning av vissa framställningar rörande anslag under tilläggsstatens för år 1920 femte huvudtitel; och

nr 137, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag till sjökarteverket och till utförande av sjömätningar m. m.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 9.

Vidare förekom till behandling statsutskottets utlåtande, nr 138, i anledning av riksdagens år 1919 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1918.

§ 1.

Lades till handlingarna.

Vid föredragning härfpå av § 2 begärdes ordet av

Herr Anderson i Råstock, som yttrade: Jag har icke kunnat underlåta att begära ordet, därför att jag har den uppfattningen, att det blir en litet för stark törn, som riktas mot järnvägsstyrelsen, emedan den i tider av stora svårigheter visat sig tillmötesgående mot personalen. Jag vill förutskicka, att jag av na-

Ang. järnvägsstyrelsens beslut om tillhandahållande av stenkolsbränsle åt statsbanornas personal.

Ang. järnvägsstyrelsens beslut om tillhandahållande av stenkolsbränsle åt statsbanornas personal.
(Forts.)

turliga skäl icke på minsta sätt fått del av dessa förmåner, varför jag kanske icke heller bort begära ordet, men jag tycker, att det med hänsyn till dåvarande förhållanden, när man såg, hurusom från officiellt håll, i tidningspressen och överallt anbefalldes åt enskilda arbetsgivare att sörja för sin personal, icke är lämpligt, att man säger ifrån till järnvägsstyrelsen så strängt, som här skett. utan att man i stället bör ge styrelsen erkännande, därför att den handlat moraliskt riktigt. Det är det erkännandet, herr talman, jag velat ge.

Herr Hamrin: Herr talman! Jag skall tillåta mig vid denna punkt fästa uppmärksamheten på ett sakförhållande, som det förefaller mig, att statsutskottet har alldeles förbisett. Vid granskning av det ärende, som statsutskottet här särskilt beaktat i avslutning till den redogörelse, som återfinnes i § 9 i statsrevisorernas berättelse, framkommer en uppgift om hur statens järnvägar förfarit beträffande upphandling av kol under de sistförflutna åren, från 1915 till och med 1919. Om herrarna hade tillgänglig statsrevisorernas berättelse, skulle ni finna siffror, vilka måste slå var och en, som det ringaste haft befattning med räkenskaper, med den allra största förvåning. Å sid. 600 förekommer en tablå över upphandlingen av kol vid statens järnvägar, som för 1918 eller det år, vilket här är föremål för granskning, upptar en ingående behållning av 202,574 ton kol till ett pris av tjugu kronor, utfört till 4,051,494 kronor. Den utgående balans, som redovisas för samma år, upptar en kvantitet av 428,573 ton à 18:70 kr., utfört 8,015,873 kronor 40 öre. Det måste här ligga något bakom, vilket tarvar en förklaring, som verkligen klargör, hur det förhåller sig med denna sak. Herrarna förstå vad det i själva verket innebär, att man utgår från de siffror, som här äro framlagda. Man har en ingående behållning för 1918 på 202 tusen ton, beräknad efter 20 kronor och en utgående behållning på 428 tusen ton, beräknad efter 18 kr. 70 öre, således ett pris, som är lägre än det, till vilket den mindre kvantiteten bokfördes vid ingången av 1918. Nu frågar man sig, om kolprisen ha sjunkit så, att det ger järnvägsstyrelsen anledning att nedsätta värdet icke blott på en kvantitet, motsvarande den, som ingick i balansen, utan även på den ökade kvantitet, som fanns i slutet av 1918 och som utgjorde ingående balans 1919. Så är emellertid icke förhållandet. Prisen finnas uppgivna månad för månad med början i januari 1918 och slut i december samma år. Därav framgår, att prisen varierat ganska mycket, men vid en överslagsberäkning finner man att genomsnittspriset för de upphandlade kolen utgjorde 151 kr. 66 öre per ton. Således det kol, som järnvägsstyrelsen noterat till ett pris av 18 kronor 70 öre i den utgående balansen, upptages såsom inköpt till i genomsnitt 151 kr. 66 öre. Vad innebär detta? Jo, om man håller sig till föreliggande räkenskaper, kan man icke finna annat än att det gör omkring 30,000,000 kronor, vartill järnvägsstyrelsen skriver ned ineliggande värden. Om jag icke missminner mig alltför mycket, uppgick den balans.

som statens järnvägar redovisade för 1918, till omkring 60,000,000 kronor. Jag vill icke säga annat än att det är förenligt med en klok hushållning och en klok affärspolitik att icke upptaga lagerbehållningen till så högt pris som den i själva verket betingar, då det varit abnorma förhållanden på detta område, men jag vill dock samtidigt framhålla, att inget industriföretag och ingen affärsman kan ha rätt att nedskryva sina värden så kolossalt som från 151 kr. per ton till 18 kr. 70 öre och därigenom åstadkomma ett bokslut, som är i högsta grad missvisande. Nu vet jag, att denna sak kommer att bli föremål för uppmärksamhet jämväl i första kammararen. Och då jag icke kan finna i statsutskottets utlåtande ett enda ord, som antyder, att utskottet haft sin uppmärksamhet riktad på den tablå, från vilken jag hämtat mina siffror under granskning av statsrevisorernas berättelse, skall jag tillåta mig yrka återremiss av ärendet, på det statsutskottet må bli i tillfälle att undersöka saken och inkomma med det yttrande, som eventuellt kan förmedlas av denna granskning. Såvida jag under den kommande debatten blir övertygad om att man icke bör fästa något avseende vid de siffror, som jag nu fäst uppmärksamheten på, och att dessa icke övat inflytande på bokslutet för statens järnvägar för ifrågasvarande år, så förklarar jag mig villig att återtaga mitt yrkande, men sådan saken nu ligger och efter det studium jag ägnat frågan tillåter jag mig, herr talman, yrka återremiss till statsutskottet.

Ang. järnvägsstyrelsens beslut om tillhandahållande av stenkolsbränsle åt statsbanornas personal.

(Forts.)

Herr Jönsson i Revinge: Herr talman! Jag skall be att få säga några ord med anledning av det yrkande, som här framställts. Då järnvägsstyrelsen har bibehållit i sin bokföring samma värde å ineliggande kollager som tidigare på den grund att man utgått ifrån att varje tidsperiod skulle bära sina omkostnader. Nu stod stenkolen år 1914 bokförd till 20 kr., och denna siffra har hela tiden bibehållits allt sedan dess. Skulle man taga upp kollagret till inköpspris så, som herr Hamrin tyckes vilja, skulle förlusten på statens järnvägar rent siffermässigt te sig vida mindre, än nu är fallet. Men realiter skulle icke vinnas någonting med den saken. Och i samma mån kolprisen sjönke, skulle förlust uppstå. När järnvägsstyrelsen utgått från att vi alltid behöva ha en kolreserv, vars ingångsvärde man icke ändrar, tycker jag, att det är från styrelsens sida riktigt resonerat. Jag medger, att om det vore ett enskilt företag, finge det naturligtvis icke göra så för taxeringsmyndigheterna, ty dessa torde ha en något annan mening om bokföring av ineliggande lager. Men då statsjärnvägarna icke beröras härav, kan jag icke fatta, vad man skulle vinna med att tvinga dem till att skriva upp sina värden på ineliggande stenkolslager till exempelvis 100 kr. per ton. Icke ens herr Hamrin ville ju, att lagret skulle skrivas upp till fulla värdet. Visserligen skulle rörelsen för tillfället utvisa vinst, men realiter blir affärsställningen precis densamma. Därför kan jag ej inse vad en återremiss skall tjäna till.

Ang. järnvägsstyrelsens beslut om tillhandahållande av stenkolsbränsle åt statsbanornas personal.

(Forts.)

Herr Bengtsson i Norup: Den anmärkning, som herr Hamrin här framställt, träffar icke statsutskottet utan statsrevisorerna. Statsutskottet tar icke upp annat än vad statsrevisorerna gjort anmärkning på. Då någon sådan anmärkning icke förekommit i detta fall, har någon anledning ej förelagat vare sig för avdelningen eller statsutskottet att taga upp saken till granskning.

Om herr Hamrins yrkande bifalles, blir enda resultatet, att utskottet på nytt gör en anmälan. Därför är det meningslöst med en återremiss, och jag yrkar därför att ifrågavarande punkt lägges till handlingarna.

Herr Kristensson: Herr Hamrins anmärkning rör ju uteslutande en bokföringsfråga, och den har varit föremål för statsrevisorernas granskning, men vi kommo till det resultatet, att man icke borde göra någon anmärkning mot järnvägsstyrelsen. Ty vad är det, som inträffat? Ingenting annat än att, som det står i berättelsen, värdet på lagerbehållningen från 20 kr. per ton gått betydligt uppåt. Men om järnvägsstyrelsen skulle bokföringsmässigt följa efter, bleve resultatet bara, att man kastade fram på kommande generationer bördor, som faktiskt höra till driften under innevarande tid, och då varje års utgifter skola bäras av det årets inkomster, måste inkomster och utgifter stå i relation till varandra. Jag finner därför järnvägsstyrelsens åtgärd i detta fall fullt befogad.

Jag kan taga ett annat analogt exempel. Naturligtvis har också värdet på statens järnvägars anläggningar genom penningvärdets fall högst väsentligt ökats. Om nu järnvägsstyrelsen hade ett bokföringskonto för anläggningskostnaderna, skulle herr Hamrin då vilja, att detta konto skulle tredubblas under dessa krisår? Då skulle alltså järnvägarna visa ett synnerligen lysande uppsving.

Vi ha för vår del icke kunnat finna annat, än att, då det här gäller ett inventarium för järnvägarna, som är konstant, och då en uppskrivning av detta värde endast skulle medföra ingenting annat än det, att järnvägarna komme att uppvisa ett mera lysande resultat, än driften faktiskt berättigar till, det icke funnits anledning att på den punkten göra någon anmärkning i statsrevisorernas berättelse. Och statsutskottet har för sin del instämt i denna mening. Jag tror, att herr Hamrin handlar oriktigt, om han vill underkänna detta eniga uppträdande från såväl statsrevisorerna som statsutskottet.

Jag ber att få instämma i det yrkande, som framställts av herr Bengtsson i Norup.

Herr Hamrin: Ja, herr talman, jag tillåter mig nämna för de ärade ledamöterna av statsutskottet, att det yrkande, som jag här framställt, har jag framställt på anmodan av statsutskottsledamöter i första kammaren, och jag föreställer mig, att de ärade ledamöter av statsutskottet, som här uppträtt, givetvis också känna sig förhindrade att biträda ett sådant yrkande, då de låtit saken

passera utan att göra något omnämmande. Nu innebär givetvis icke mitt yrkande, som herr Bengtsson förmenade, någon anmärkning mot statsutskottet, utan det är avsett att fästa blickarna på saken, på det statsutskottet må ägna densamma vederbörlig uppmärksamhet.

Vidare sade herr Bengtsson i Norup, att statsutskottet endast kan upptaga till behandling de anmärkningar, som från statsrevisorernas sida framkommit. Men jag ber i det avseendet att få erinra, vad jag redan starkt betonat, nämligen att den påtalade saken förekommit i statsrevisorernas berättelse, och att det är därifrån jag hämtat mina uppgifter.

Nu torde det vara överflödigt att ytterligare upprepa, att en försiktig affärsman bör naturligtvis vidtaga sådana åtgärder, att man icke under abnorma tider för upp värdena till toppriser. Då blir kraschen så mycket större, när man återgår till mera normala förhållanden. Men det är icke desto mindre ägnat att väcka synnerlig uppmärksamhet, då man finner, att 202,000 ton kol, som vid ingången av 1918 blivit noterade till 20 kronor per ton, upptagits vid ingången av 1919 till ett pris av 18:70, ehuru genomsnittspriset det året varit 151 kronor. Och jag vill säga gent emot en talare här, att det varierar ju åtskilligt beträffande denna inneliggande behållning, ja, så mycket att man vid slutet av 1918 hade dubbelt så mycket inneliggande som vid början av samma år.

Det förefaller mig vid sådant förhållande vara rimligt, att man upptagit här inneliggande kollager till något högre pris. Och vilka följder innebär det dock att man, oavsett vad varan kostar, upptager densamma till ett pris, som utgör bara 15 % av inköpspriset? Jo, det blir naturligtvis, att driften går med oerhörd förlust, och denna förlust redovisas sedan för riksdagen, och så kräver man högre och högre biljettpriser och högre och högre frakttaxor. Om man aldrig kommer till lägre priser och behållningen stiger, så kommer ju i varje fall också att uppstå en ytterligare förlust, som nödvändiggör höjandet av taxorna för att skapa ökade inkomster.

Ja, herr talman, jag har ansett mig pliktig att framställa mitt yrkande, och då enligt min mening några skäl icke blivit här förebragta, som ge mig anledning att återtaga detsamma, så vidhåller jag mitt yrkande om återremiss. Och jag kan ej förstå, varför herrarna i statsutskottet skola ha anledning att motsätta sig detta. Ty är det så, att statsutskottets majoritet finner saken vara riktig och att man alltså bör fastslå ett pris, som är 15 % av inköpspriset, så har ju statsutskottet endast ett inkomma till riksdagen med en anmälan härom, och någon skada är icke skedd.

Herr Bäckström: Jag är förvånad över att höra, att det yrkande, som herr Hamrin här gjort, grundar sig på en framställning från statsutskottsledamöter i första kammaren. Man hade väntat, att om dessa haft anledning till anmärkning i detta fall, så borde de tidigare ha gjort denna sin mening gällande.

Då vad av herr Hamrin här blivit sagt möjligen skulle kunna

Ang. järnvägstyrelsens beslut om tillhandahållande av stenkolsbränsle åt statsbanornas personal.

(Forts.)

Ang. järnvägstyrelsens beslut om tillhandahållande av stenkolsbränsle åt statsbanornas personal.
(Forts.)

vara ägnat att ge kammaren den föreställningen, att man inom statsutskottet icke observerat påtalade förhållandena, så vill jag i detta sammanhang be att få nämna, att saken varit på tal t. o. m. inom en avdelning av utskottet, som icke närmast haft att bereda detta ärende, nämligen fjärde avdelningen. Och de tablåer, som herr Hamrin här framdragit, ha också där varit oss förelagda. Men vi ha resonerat som så: det är oss allom bekant, att statens järnvägar under tiden i fråga gått med stor förlust, och vi ha också alla varit fullt medvetna om, att allmänheten haft all anledning att hysa den meningen, att såväl biljettpris som frakttaxor stått så högt, som man rimligtvis kan begära. Har det ändå varit förlust i driften, så ha vi i fråga om de inventeringssiffror beträffande kolen, som särskilt här varit föremål för anmärkning, funnit att det här endast gäller en bokföringsfråga, och att det således vore onödigt att göra någonting särskilt häråt, även om inventeringssättet ur ren affärsmannasynpunkt icke är tilltalande. Ty saken är dock densamma, och blir ej annorlunda, även om herr Hamrins yrkande här blir godkänt. Det borde vara oss alla klart, att vi i denna sena timme av riksdagen ha så mycket arbete på oss, att det icke kan vara välbetänkt att återremittera ett ärende för att möjligen formaliter giva detsamma en ytterligare behandling, som emellertid ej kan leda till annat resultat än det, som praktiskt redan föreligger. Arbetsuppgifter, som i realiteten icke kunna gagna, är något som vi väl ej borde vara så snara att nu ge oss in på.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till det av herr Bengtsson i Norup redan gjorda yrkandet.

Herr Kristensson: Ja, herr talman, jag ber att få understryka än en gång, att här rör det sig ej om annat än en ren bokföringsfråga, men där man givetvis kan utgå från olika principer. Den princip järnvägsstyrelsen utgått ifrån är, att de verkliga utgifterna för driften vart år skola drabba det året och icke hänföras till andra omständigheter. När nu järnvägsstyrelsen har ett konstant lager kol liggande, som den haft i 20, 30 år, och som blivit bokfört till, låt oss säga, 20 kr. per ton, och detta lager sedan på grund av vissa konjunkturer stiger i värde, springer upp till det femdubbla värdet, skall man då vid utgången av detta år taga upp detta värde 4- eller 5-dubbelt, så betyder det, att de faktiska utgifter, som järnvägsstyrelsen haft för det året, får den ej igen i inkomsten på biljetter och frakter o. dyl., utan dessa utgifter balanseras därigenom, att man tager upp i årets bokslut det högre värde, som kolen hade vid årets slut. Om det nu vore så, att järnvägsstyrelsen bedreve affär med kol, så skulle förhållandet ställa sig annorlunda. Men här är det endast ett lager, som måste på grund av omständigheternas och förhållandenas makt alltid ligga konstant inne och som måste successivt förnyas till gällande dagspris, och denna förnyelse är vad som ingår i järnvägsstyrelsens driftkostnader för drivandet av järnvägarna. Därför är det fullkomligt oriktigt, om man ser saken, som jag gör det, att skriva upp värdet på kolförråden eller

på stationsbyggnaderna eller rälsanläggningarna, så att dessa under krisåren täcka den verkliga driftförlust, som järnvägarna gått med.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen, i överensstämmelse med de därunder förekomna yrkandena, propositioner dels på paragrafens läggande till handlingarna, dels ock på paragrafens återremitterande till utskottet för ny behandling; och beslöt kammaren lägga paragrafen till handlingarna.

Ang. järnvägsstyrelsens beslut om tillhandahållande av stenkolsbränsle åt statsbanornas personal.

(Forts.)

§ 3.

Lades till handlingarna.

§ 10.

Härefter föredrogos vart efter annat statsutskottets utlåtanden: nr 139, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utvidgning av folkskoleseminariets i Stockholm lokaler m. m.;

nr 140, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkande av det ordinarie anslaget till institutet och förskolan för blinda å Tomtebodan m. m.;

nr 141, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjt understöd för utgivande av tidskriften Bokstugan;

nr 142, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till tekniskt-vetenskapliga undersökningar på byggnadsområdet; och

nr 143, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anläggning av väg till Tärna socken m. m. jämte en i ämnet väckt motion.

Utskottets i dessa utlåtanden gjorda framställningar blevo av kammaren bifallna.

§ 11.

Till avgörande förelåg vidare bevillningsutskottets betänkande nr 33, i anledning av väckta motioner angående minskning av den maximikvantitet spritdrycker, som får utminuterat för kalendermånad.

Ang. månadsransonen vid utminuterat av spritdrycker.

I anslutning till vad som föreslagits i två inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nämligen nr 119 i första kammaren av herrar *Björkman* och *Norling* och nr 240 i andra kammaren av herr *Igel m. fl.*, hemställde utskottet, att riksdagen måtte besluta, att 48 § i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skulle erhålla följande förändrade lydelse:

»Spritdrycker må ej till någon utminuterat i större myckenhet än två liter i kalendermånaden.

Efter därom skriftligen gjord framställning äger dock bolag, om särskilda skäl föreligga, medgiva köpare rätt att för visst tillfälle inköpa större myckenhet än sålunda stadgats.»

Ang. månads-
ransonen vid
utminuterig
av sprit-
drycker.
(Forts.)

Vid betänkandet voro emellertid fogade reservationer:
av herr *Röing*, som ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte — — — förändrade lydelse:

»Spridrycker må ej till någon utminuterats i större myckenhet än tre liter i kalendermånaden.

Efter därom — — — sålunda stadgats»; samt

av herrar *Wijk*, *Antonsson*, *Boman*, *Heyman*, *Bökelund*, *Lithander* och *Kant*, vilka yrkat, att utskottet måtte hemställa, att ifrågasvarande motioner icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Sedan utskottets hemställan föredragits yttrade:

Herr *Röing*: Herr talman! Jag antager, att då icke någon av utskottsledamöterna, som reserverat sig till förmån för status quo, begärt ordet, innan talmannens klubba höll på att falla, dessa ansett, att debatten bör börja med 3 liter för att sedermera fortsätta med fyra.

Jag har, herr talman, icke kunnat biträda utskottets hemställan att under nuvarande förhållanden minska den kvantitet spirituosa, som per månad får utminuterats till motboksinnehavare, från 4 liter till 2 liter. Det har jag icke kunnat göra huvudsakligen av det skälet, att jag anser att var och en, som är intresserad av nykterhetsfrågans lyckliga lösning först och främst bör se till, att allt göres, som göras kan för att bekämpa hembränningen. Jag misstänker, att det kommer att skorras i en och annan av kammarens ledamöters öron, då jag som min åsikt uttalar, att en av de oklokaste åtgärder ur nykterhetssynpunkt, som man nu kan vidtaga, är just den att bifalla motionen och utskottets hemställan, ty en begränsning av kvantiteten med icke mindre än 50 % skulle, enligt min uppfattning, öka hembränningen; det skulle bli resultatet av ett bifall till motionen. De personer inom utskottet, som voro intresserade av ett bifall till motionärernas hemställan, anhöllo, att utskottet från kontrollstyrelsen skulle infordra uppgifter rörande fylleriförseelsernas antal närmast här i Stockholm, samt vissa andra statistiska uppgifter; och jag antog, att när bevillningsutskottet sedermera erhöll dessa statistiska uppgifter, även majoriteten skulle använda sig av desamma; men som kammaren funnit, har jag i stället, då majoriteten utslutit vissa synnerligen intressanta statistiska uppgifter, upptagit desamma i min reservation.

Men även i majoritetens motivering finner man vissa intressanta uppgifter. Man finner t. ex., att antalet fylleriförseelser icke tillnärmelsevis har ökat i samma proportion som den ökade kvantitet spirituosa, som har utminuterats under det gångna kvartalet. då allmänheten i de flesta bolag haft rättighet erhålla en kvantitet av 4 liter. Man finner av dessa statistiska uppgifter från kontrollstyrelsen, att ökningen i fylleriförseelserna från första kvartalet 1919 i jämförelse med första kvartalet 1920 endast uppgår till cirka 25 %, då däremot den kvantitet, som utminuterats, stigit med 400 %

500 procent. Det är således icke rätt, som utskottet påstår, att man kan sätta ökningen av fylleriförseelserna i relation till den ökade kvantitet spirituosa, som har utminuterats.

Men de intressantaste statistiska siffror, som utskottet fått från kontrollstyrelsen, äro onekligen de, som jag upptagit i min reservation. Det framgår av dessa siffror, att antalet fylleriförseelser i Stockholm, som är beklagansvärt stort, dock i stor utsträckning beror på att folk konsumerat hembränt brännvin o. d. Från att fylleriförseelser, som varit beroende på hembränning o. d., förut uppgått till 6,8, 7,7 20,9 procent, ha de nu stigit till 47,8 procent av totalantalet beivrade fyllerifall här i Stockholm. Det är, mina herrar, siffror, som tala ett tydligt språk, och det borde göra var och en, man må hysa vilken åsikt som helst i nykterhetsfrågan, man må vara ivrig förbudsvän eller icke, betänksam, om man bör gå så radikalt till väga, som utskottet och motionärerna hemställt, nämligen att på en gång sänka kvantiteten från 4 liter till 2 liter per månad.

Nu kanhända kommer någon av kammarens ledamöter att framhålla, att riksdagen i förra veckan vidtagit vissa ändringar på hit-hörande lagstiftnings område, varigenom stränga straff komme att drabba var och en, som i fortsättningen ägnar sig åt hembränning. Ja, det är fullständigt riktigt, och jag är övertygad om att vi alla hoppas, att denna nya lagstiftning skall ha en lycklig påföljd; men jag är också övertygad om att flertalet inser, att det icke är nog med att man fått till stånd en lagstiftning, som belägger en dylik hantering med strängare straff. Ty under nuvarande förhållanden, då hembränning pågår i stor utsträckning — låt vara, att det är sant, att den är störst i de större städerna, så pågår likväl i nästan varje provins i landet i större eller mindre utsträckning — så nödgas man också se till, att den kvantitet spirituosa, som får utskänkas på varje motbok, icke under dessa förhållanden sättes alltför låg, ty gör man det, blir följden, enligt min bestämda uppfattning, att hembränningen kommer att fortsätta och kanhända ytterligare ökas. När jag har denna uppfattning, så kanske mången förvånar sig över, att jag icke med min röst har bidragit till att det yrkande inom bevillningsutskottet, vilket innehöll förslag om att man tills vidare skulle bibehålla 4 liter, kunde samla majoritet.

Jag är den förste, herr talman, det tillstår jag helt öppet, att erkänna, att det kan anföras mycket starka skäl till förmån för en sådan ståndpunkt, att förhållandena just med avseende på hembränning äro sådana, att man åtminstone tills vidare bör bibehålla 4 liter; och jag medgiver, att det var först efter mycket stor tvekan, som jag till sist bestämde mig för att avgiva en reservation till förmån för 3 liter. Men jag ansåg dock denna kvantitet vara tillräcklig, och att riksdagen därför kunde våga sig på att göra en sådan förändring, desto mer som den gamla bestämmelsen står kvar, att var och en ordentlig medborgare här i vårt land, som nått en viss ålder, äger rätt att vid vissa tillfällen, såsom vid familjefester, i fråga om representationsskyldighet o. d., få den kvantitet spirituosa extra,

Ang. månadsransonen vid utminuterung av spritdrycker.
(Forts.)

Ang. månads-
ransonen vid
utminuterings
av sprit-
drycker.
(Forts.)

som han önskar erhålla. Men jag medger dock, som sagt, att det var med rätt stor tvekan, som jag till sist avgav min reservation till förmån för 3 liter. Kommer voteringen här i kammaren att stå mellan utskottets hemställan om 2 liter och den andra reservationens yrkande om bibehållande av 4 liter, så nödgas jag, herr vice talman, att i en sådan situation och under nuvarande förhållanden, då hembränningen florerar i så stor utsträckning, avgiva min röst för bibehållande av 4 liter.

Jag anhåller, herr vice talman, att med dessa få ord yrka bifall till den reservation, som jag avgivit.

Herr vice talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr Bökelund: Herr vice talman! Även jag har icke kunnat biträda utskottets förslag att sänka den kvantitet spritdrycker, som få utminuterats till innehavare av motbok, från 4 till 2 liter per kalendermånad; men jag har ej heller kunnat gå med på det av utskottets ordförande framställda kompromissförslaget.

Jag har därför funnit mig böra ansluta mig till det yrkande, som framställdes i den av herr Wijk m. fl. avgivna reservationen, nämligen att de framlagda motionerna måtte avslås. Utskottets ärade ordförande har nu utvecklat de skäl, som enligt hans uppfattning tala emot ett bifall till utskottets förslag, och de skälen hava också i huvudsak varit bestämmande för mig; jag skall emellertid icke nu upprepa dem. Jag ber dock att särskilt få framhålla en synpunkt, som icke av herr ordföranden berördes. De bestämmelser i gällande rusdrycksförordning, varom det nu är fråga, ha nämligen icke varit i tillämpning mer än några få månader. Någon erfarenhet om, huruvida det verkliga föreligger något behov av inskränkning i dessa bestämmelser, kan ju icke efter en så kort tid föreligga. Enligt min mening böra våra systembolag få i lugn och ro ännu en tid framåt utöva sin verksamhet enligt de betingelser, som äro givna i den nya rusdrycksförsäljningsförordningen, och först sedan någon längre tids erfarenhet vunnits, bör man skrida till övervägande, huruvida det finnes anledning att minska den kvantitet spritdrycker, som må till varje person utminuterats.

Då jag har denna uppfattning, ber jag, herr vice talman, att få yrka avslag på motionerna och bifall till den av herr Wijk m. fl. avgivna reservationen.

Herr Lithander instämde häruti.

Herr Igel: Herr talman, mina herrar! Den siste ärade talarren bad, att vi skulle låta systembolagen i ro och stillhet få gå på, såsom de nu ha det förspänt.

Det är ju inte nykterhetsvännernas avsikt att precis lämna dessa bolag och denna trafik i okvald besittning av vad de ha. Vi ämna icke för evärdeliga tider giva dessa institutioner något testamente på

vad de ha, utan vi ämna så mycket som möjligt inskränka deras verksamhet till det minsta möjliga, så länge de leva och verka. Vi ämna också om möjligt en gång få bort det hela, så att även vårt land kan bli befriat från dessa svårigheter, som vi dras med genom rusdryckstrafiken.

Ang. månadsransonen vid utminuteriing av spritdrycker.
(Forts.)

Det var ju meningen, när dessa bolag inrättades och den nya ordningen kom, att man skulle komma till ett mera måttligt bruk av spritdryckerna, än vad man hade haft tillföre. Man talade då så vackra ord om måtligheten, att den skulle man göra allt för att befördra, och man erkände, att på alla områden var det missbruket, man vände sig emot, och att man ville göra vad man kunde för att få ett måttligt bruk. Vi, som sett på denna sak, ha ansett, att två liter möjligen kunna kallas ett måttligt bruk, då man ändå skall bruka det. Jag har också den uppfattningen, min herrar, att ute på landsbygden, i synnerhet där jag har mitt hem och för det mesta vistas, där är det icke något så synnerligen stort behov av en större kvantitet än två liter för dem, som verkligen begagna denna vara. Få de det, känna de sig nog över huvud taget tillfredsställda och tycka, att det kan vara nog. Men det är naturligtvis i städerna det finns en sådan stor mängd människor, som så ofantligt gärna vilja ha mera, och det är naturligtvis för att man tycker, att det är så synd om dem, som man nu drar i härnad.

Men låtom oss nu för ett ögonblick se till, hur det egentligen står till i städerna, om det skulle vara så förfärligt svårt för en storstadsbo, att han icke får köpa mer än två liter brännvin i månaden. Han har ju tillfälle att göra på följande sätt, och jag har också hört, att det här i Stockholm brukar gå till så: den, som tycker att hans ranson på fyra liter är väl knappt tilltagen — ty det finnes ju många, som icke ens få fyra liter att räcka till utan som skulle önska att få sex eller åtta, kanske tio liter — han går till en restaurang och beställer litet mat till visst pris, och så får han två supar och sitt öl. Så sitter han och rör litet i maten och smakar på den, och sedan lämnar han den och går till ett annat ställe. Där beställer han mat och sprit och håller på ganska länge på detta sätt. Således är det sörjt för att dessa törstiga kunna få sin törst släckt, så att även om de icke få mer än två liter i fortsättningen, så behöver man icke känna sig så förskräckligt rädd för deras skull. De få nog sitt spritbehov väl tillgodosett ändå.

Nu har den ärade talaren ifrån Göteborg, herr ordföranden i bevillningsutskottet, slagit på hembränningssträngen så ofantligt mycket och menat, att det av detta skäl är omöjligt att minska tilldelningen i någon högre grad. Han har ju velat gå motionärerna mera till mötes än de, som yrkat på rent avslag. Han vill gå med på en kompromiss, men längre än till tre liter kan han icke gå, och varför icke? Jo, säger herr Röing, som, efter vad han sagt, aldrig i sitt liv tagit en sup, därför att hembränningen skulle bli så förskräcklig då. Ja, nu har man fyra liter, men de bränna ändå. Senast i en av dagens morgontidningar såg jag, att polisen här ute i staden lagt beslag på 50 liter, som man tillverkat, under det att man har de fyra

Ang. månads-
ransonen vid
utminuteri-
ng
av sprit-
drycker.
(Forts.)

litrarna och sedan har tillfälle att gå ut på restaurangerna och fylla på. Tror man hembränningen skulle bli värre, om man följer utskottets förslag och knappar in på detta kvantum till hälften? Det tror icke jag. Dessutom fingo vi ju en utmärkt lag häromdagen emot denna trafik, och man lovade sig då av den lagen ganska gott, ja så gott, att man till och med i vissa fall gick med på att taga en del ömmande omständigheter med i beräkningen. ty man menade, att lagen nog skulle göra sin verkan ändå, även om den icke var så sträng i alla delar, som många av oss önskat.

Jag tror därför, herr vice talman, att det går an att gå med på utskottets hemställan i denna fråga, och jag tror, att vi därigenom kunna vinna mer. än om vi bli kvar vid det gamla eller till och med om vi följa vår ärade ordförandes i bevillningsutskottet förslag här.

Jag skall därför, herr vice talman, be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Nyländer: Herr vice talman, mina herrar! Som herrarna hört, framhöll herr Röing i början av sitt nyss hållna anförande, att enligt hans uppfattning ett bifall till motionen och utskottets förslag vore en av de oklokaste åtgärder, man kunde tänka sig. Så långt följer jag gärna herr Röing, och jag instämmer till fullo i denna hans åsikt. Men sedan är det omöjligt för mig att följa honom längre. Ty drar man konsekvenserna av det förslag, herr Röing framställer, nämligen att nedsätta kvantiteten till tre liter. så blir ju resultatet, att det av herr Röing framställda förslaget är hälften så oklokt, som det av utskottet framlagda förslaget. Jag finner det alltså intygat på sätt, som jag anför, att herr Röing själv att även den kompromisslinje, som han framdragit, är behäftad med en ganska stor portion oklokhet.

Gentemot de herrar, som stödja utskottets förslag. vill jag framhålla, att ni städse mot oss. som förfäktat andra åsikter, hävdad, att man icke bör rubba nu gällande lagstiftning på detta område. Jag finner mig därför skyldig att nu göra ett påpekande av huru inkonsekventa herrarna äro, som nu själva ideligen komma med förslag till ändringar i gällande lagstiftning.

Herr Igel och motionärerna framhålla för övrigt, att under den tid, denna lagstiftning gällt, har icke superiet minskats, utan tvärtom. Jag är av den övertygelsen, att detta kommer att fortsätta i ytterligare ökad grad genom hembränningen, om man nu går in på utskottets förslag. Även när man tar i betraktande erfarenheterna från andra länder, som äro helt och hållet torrlagda, kan man ej bestrida, att utvecklingen gått så, som jag här omnämnt. Går man exempelvis till Finland eller till det numera torrlagda Amerika, så finner man, hurusom hembränningen florerar, smuggeriet pågår och lagöverträdelserna ökas i den mest flagranta grad. Jag hade tillfälle att själv under hösten konstatera dessa fakta i Amerika, ty visserligen trädde den ordinarie lagen först i kraft i januari innevarande år, men förbudet var de facto redan infört den första juli i fjol. För den, som har sitt rättssinne kvar, var det verkligen be-

drövligt att se, hurusom lagöverträdelserna överallt förekommo allmänt. Vi måste väl alla intyga, att så är förhållandet även här i vårt land, och att icke en minskning av kvantiteterna skulle åstadkomma någon ändring till det bättre i detta, därom torde herrarna själva vara övertygade.

Herr Igel slutade med att säga, att det går an att gå in på utskottets förslag. Jag vill använda samma uttryck: det går an att gå med på den av herr Wijk m. fl. framlagda reservationen. Till vilken jag, herr vice talman, för min del ber att få yrka bifall

Herr Björklund: Herr Nylander slutade sitt anförande med att säga, att det »ginge an» att bifalla den av herr Wijk m. fl. framlagda reservationen. Jag skall emellertid be att få framlägga ett par av skälen, varför man icke bör göra detta.

Jag sitter såsom styrelseledamot i ett spritbolag, där maximikvantiteten är begränsad till två liter per kalendermånad, och jag har den erfarenheten, att alla lojala medborgare, som använda sprit och som bo inom detta bolags kontrollområde, ha stannat kvar hos bolaget och nöjt sig med dessa två liter per kalendermånad, medan däremot ett stort antal personer — och mest sådana, som icke kunna handhava sprit på det sätt, som varje ordningsälskande medborgare anser, att sprit liksom allting annat bör handhavas — ha begagnat sig av en lucka i den nuvarande rusdrycksförsäljningslagstiftningen på det sättet, att de behagat överflytta sina motböcker till närgränsande bolag. Detta har då verkat så, att dessa, som man framför allt velat begränsa till två liter i månaden — ja, för min del anser jag, att de icke borde ha någonting alls, emedan de icke använda spriten, som den bör användas — nu resa till närliggande spritbolag och få ut fyra liter. Jag menar därför, att det vore lyckligt, om man hade bestämmelser, som sade ifrån, att det icke någonstades skulle utminuterats mera på varje motbok än två liter per kalendermånad.

Här har talats om att hembränningen skulle komma att florera alldeles förskräckligt, i händelse kammaren och riksdagen i sin helhet skulle komma att följa bevillningsutskottet och fatta det beslut, utskottet här föreslår. Var och en är naturligtvis överens med mig på den punkten, att man bör motverka lönnbränneriet så långt som möjligt. Jag har ingenting emot detta. Men jag tror icke, att dessa människor, som använda sprit på lojalt sätt, ha behov av mer än två liter per månad. Jag vill säga det till deras heder, att jag icke tror, det är de, som lönnbränna, utan sådana, som på grund av nuvarande brännvinsförsäljningsförordning av en eller annan anledning blivit avstängd ifrån sprittilldelning. Det är min uppfattning. Jag tror icke, man på något sätt bör uppmuntra lönnbränningen. Det skulle jag för min del icke vilja vara med om, utan jag tror, att de stränga bestämmelser, som man här nyligen infört med avseende på lönnbränning, skola verka så avskräckande, att lönnbränningen icke på långa vägar här skall försiggå i den omfattning, som den nu gör. Även om man skulle begränsa maximikvantiteten till 2 liter i måna-

*Ang. månads-
ransonen vid
utminuter-
ing
av sprit-
drycker.
(Forts.)*

Ang. månads-
ransonen vid
utminuterig
av sprit-
drycker.

(Forts.)

den. På grund av de rent personliga erfarenheter jag har i denna fråga skall jag be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindman: Herr vice talman, mina herrar! Jag brukar verkligen mycket sällan uppträda i frågor av denna beskaffenhet och jag får uppriktigt säga, att denna fråga om spritkvantiteten ej synes mig vara av så synnerligen stort intresse, men det är vissa andra synpunkter som göra, att jag ej kan underlåta att säga några ord i denna fråga.

Det håller på att arta sig så här i kammaren, herr vice talman, att det snart icke kan gå en enda plenidag, utan att man på ett eller annat sätt får göra med en eller flera nykterhetsfrågor, frågor om inskränkning i spritens användning o. s. v. Jag ser bland de betänkanden, som just nu lades på mitt bord, att det kommer en sådan fråga före vid nästa plenum, och helt nyligen ha vi haft åtskilliga. Det är en sådan rörlighet och en sådan oro på detta område, så att till sist vet icke folk vart det skall bära hän. Vore det icke skäl, att man sökte åstadkomma en viss stabilitet på detta område, så att en utfärdad bestämmelse åtminstone kunde få bli gällande för någon tid?

Den bestämmelse som nu gäller har ju åstadkommits på grund av riksdagens eget beslut, och har tillämpats, mina herrar, sedan den första januari i år, alltså endast i några månader. Kan det då egentligen vara rimligt, att man efter så kort tid skall göra en ändring, för såvitt man verkligen vill se vad resultatet kan bli av den bestämmelse, som varit gällande sedan 1 januari? Man kan ju över huvud taget aldrig få någon säker uppfattning av hurudant det system, som tillämpas, i själva verket är, om man icke låter det verka på det sätt systemets företrädare själva anse, att det bör verka under någon längre tid. Vi ha ju erfarit, att de, som äro förespråkare för dessa ransoneringsystem, själva äro av den uppfattning, att det vore en olycka att nu nedsätta tilldelningskvantum, och olyckan ligger naturligtvis däri, att om man gör det, så riskerar man det som talas så mycket om här, nämligen lönnbränning.

Ja, jag förstår nog att man kan säga: hur kan det bevisas, att en nedsättning från fyra liter till tre eller två liter befrämjar lönnbränning? Ja, det är naturligtvis svårt att säga, men mina herrar, ett faktum torde vara, att hela denna utomordentligt beklagliga trafik med lönnbränning, som vi väl alla finna så bedrövlig, har kommit till därför att restriktionerna varit så starka. Det tror jag icke någon skall kunna säga mig att icke detta är en riktig uppfattning. Lönnbränningen kom till, därför att man gjorde för stora inskränkningar, men sedan den en gång kommit till, har den sannerligen icke blivit lätt att utrota. Nu gäller det att söka motarbeta densamma och få bort den. Men då vill man samtidigt införa en förändring, som återigen skulle verka till att främja denna trafik. Vore det då icke klokare och bättre, om verkligen alla, som vilja undersöka om man utan totalförbud kan komma fram till en folknykterhet på restriktionernas väg, om icke vi alla borde enas

om att låta den nuvarande bestämmelsen vara gällande, tills man hunnit utröna hur systemet verkar och får se, om man icke ändå skulle kunna få bukt på lönnbränningen. Om vi sätta ned detta kvantum, har jag den uppfattningen, att lönnbränningen återigen kommer att florera och antaga allt större och större omfattning, så att det bleve ännu svårare att motverka den.

*Ang. måvad-
ransonen vid
ulminuteri-
ng
av sprit-
drycker.
(Forts.)*

På grund av denna uppfattning har jag, herr vice talman, icke kunnat vara med på utskottets förslag, och ehuru jag, som jag nyss nämnde, sällan deltagar i debatten i sådana frågor som denna, har jag dock ansett mig böra säga, att jag på grund av det av mig nu nämnda motivet anser det vara klokt att gå på den av herr Wijk m. fl. afgivna reservationen.

Herr Igel: Herr vice talman, mina herrar! Den siste ärade talaren beklagade, att det fanns så många nykterhetsfrågor att behandla under denna riksdag och att det, som han sade, skulle komma ännu flera. Ja, herr Lindman, gå då med på ett förbud, så göra vi slut på det hela! Om vi kunde så snart som möjligt klara av hela trafiken, så bleve vi av med detta evinnerliga lappande på brännvinsförsäljningsförordningen och rusdryckslagstiftningen i allmänhet, som vi haft under flera år. Vi ha hållit på och lappat med detta, och de som förordat restriktioner, ha hoppats så mycket av dem. Nykterhetsvännerna ha egentligen aldrig satt något synnerligen stort hopp till dessa restriktioner, ty så länge man idkar denna trafik, kommer det alltid att bli missbruk och fylleri och lagöverträdelser och elände på alla möjliga sätt. Det har varit så en lång tid förut, och det kommer också, vi kunna vara lugna för det, att fortsätta på samma sätt.

När herr Nylander hade ordet, varnade han så energiskt för de lagöverträdelser, som skulle komma och förskräckte kammaren med, att om kammaren här skulle antaga utskottets förslag, så skulle det bli lagöverträdelser, och för deras skull, som han fruktade så mycket, bad han att vi skulle avslå det hela. Ja, men herr Nylander, det finnes ju lagöverträdelser nu också, då man har den kvantitet, som herrar reservanter och även herr Nylander ville ha. Man har ju nu fyra liter i månaden här i Stockholm, och ändå är det mera lagöverträdelser här än kanske i andra städer, där man icke har mer än två liter. Vi kunna leta upp platser här i landet, där man har mycket mindre kvantiteter än här, men mycket färre lagöverträdelser än i Stockholm, trots att vi här ha den största möjliga kvantiteten. Tror herr Nylander, att även om vi skulle få sex liter i månaden, lagöverträdelserna skulle taga slut? Ja, enligt herr Lindmans tanke skulle det bli slut på denna hembränning, om dessa människor bara finge så mycket sprit, som de ville ha. Men så länge det är billigare att bränna sitt brännvin hemma och använda det för eget behov, så länge det är förtjänst på att göra dessa saker hemma och sälja till andra med stor vinst, så länge blir det nog på det sättet att det alltid är någon, som fuskar i yrket, det kan man vara ganska säker på. Förrän man vidtager så kraftiga åtgärder på lagstiftning-

Ang. månads-
ransonen vid
ulminuteri-
ng
av sprit-
drycker.
(Forts.)

gens väg, att de som verkligen ha lust att utöva lönbränning, respektera lagarna och hellre sluta bränna än utsätta sig för det straff, som kan följa på förseelsen, komma vi icke att slippa denna trafik.

Herr Nylander berättade sedan om sina erfarenheter från För-
enta staterna och menade, att förhållandena där voro bedrövliga. Men han var nog vänlig att säga, att förbudet icke trädde i kraft förrän den 16 januari detta år, och att man också vidtagit vissa åtgärder i fråga om bevisningen vid rusdrycksmål, varigenom man nog komme att göra det ganska svårt att idka både hembränning och annan rusdryckstrafik där borta.

För övrigt, herr vice talman, har även jag en viss erfarenhet från Amerika, som kanske är lika stor och lika lång som någonsin herr Nylanders eller någon annans i denna kammare. Jag har dock sett, vad förbudet kunnat uträtta i exempelvis staten Maine, där det varit förbud sedan ganska lång tid tillbaka. Jag vet hur det såg ut där förut. Nu är det sant, att det finnes vissa städer vid kusten, såsom exempelvis Newyork, dit det kommer sjömän från Europa, som ha litrar med sig och sälja till folk, vilka kanske betala femtio dollars för en flaska som dessa sjömän fraktat med sig från Norge eller Danmark eller Sverige eller Tyskland eller varifrån de nu komma, och sedan super man. Men i sådana fall hjälper naturligtvis icke förbudet, ty man super ändå. Det är en alldeles given sak. Men det är icke bevisat här och kommer troligen icke heller att bli bevisat, att lagöverträdelsena skulle bli flera, därest riksdagen följde utskottets förslag i denna fråga, än vad fallet är nu, när man har den dubbla kvantiteten av denna vara, och jag bestrider, att någon kan stå upp här och försäkra, att det skulle bli bättre, om man gäve folk mera brännvin »på laglig väg», som man säger.

Då jag nu är övertygad om, att ingenting är att vinna ur nykterhetssynpunkt genom att giva folket mera brännvin än vi föreslagit, och då jag också är övertygad om att lagöverträdelsena icke skulle bli svårare om riksdagen beslutade sig för utskottets förslag, skall jag, herr vice talman, be att få vidhålla mitt yrkande i denna sak.

Herr Engberg: Herr vice talman, mina herrar! Jag läste i tidningen Svenska Morgonbladet en artikel i denna fråga, och där gavs en stridsfanfar till att nu gå fram utefter en viss linje. Vad jag fäste mig vid i denna artikel, var detsamma som gick igenom den siste ärade talarens anförande, nämligen den enkla uppfattningen, jag tillåter mig använda uttrycket *enkla*, som förenklar detta problem därhän, att man tror, att hela denna fråga om att här skapa bättre förhållanden endast består däri, att man skall pressa ned åtkomstkvantum så långt sig göra låter utan att taga hänsyn till huruvida denna nedpressning kommer att spränga fördämningarna på andra punkter.

Jag ville först säga att vad det här är fråga om, är ju icke alls de enskilda bolagens rätt att vidtaga anordningar med hänsyn

till åtkomstkvantum, utan här är fråga om att fastställa själva den rörelsemarginal, inom vilken det skall lämnas frihet för systembolagen att fastställa dessa åtkomstkvanta, och på den punkten vill jag inom parentes tillfoga, att det är min övertygelse, att vi få lov att komma fram till en enhetlig reglering i detta avseende. Jag har nämligen kommit till den bestämda uppfattningen att den nuvarande anordningen med denna olikställighet mellan de olika kontrollområdena är så långt ifrån ägnad att skapa bättre förhållanden på detta område, att det snarare är tvärtom.

Med avseende på det kvantum, som nu finnes lagligen fastställt, nämligen fyra liter i månaden, ansågs det ju, när det bestämdes, kunna utgöra ett skäligt kvantum för att inom den ram man uppdragit för den restriktiva lagstiftningen kunna leda till relativt goda förhållanden. Erfarenheten har emellertid givit vid handen, att denna gräns tvivelsutan var något för högt satt. Jag har för min del den uppfattningen, att de fyra litrarna icke kunna motiveras med hänsyn till det verkliga behovet, utan jag tror, att man här kommit alltför långt uppåt den övre gränsen och att det vore klokt att gå fram utefter en linje som undvek den risken. Det är klart, och det vill jag säga till den siste ärade talaren, att det finnes en bristningspunkt i denna fråga, en bristningspunkt, där nedpressningen av åtkomstkvantum gått så långt, att den bryter igenom de fördämningar som vi önska ha mot den olagliga trafiken, enkannerligen lönnbränningen och redenatureringen av denaturerat brännvin. Jag är av den övertygelsen, att den gränslinje, som utskottet här föreslagit, nämligen de två litrarna i månaden, i det fallet ligger bristningspunkten alltför nära. Jag hyser den bestämda uppfattningen, att det vore mycket klokare att här gå på den linje, som är utstakad i herr Röings reservation nämligen de tre litrarna. Jag menar, att dessa tre liter gott böra räcka till, men å andra sidan är jag av den meningen, att gå vi *längre* ned och draga gränsen så snävt som vid två liter, då öppna vi denna underjordiska trafik, som sannerligen är den farligaste fienden till en bättre ordning på detta område.

Jag skall tillåta mig erinra om hur det varit under den gångna tiden med avseende å fallen av hembränning. Under första kvartalet av 1918 hade vi i Stockholm 49 konstaterade fall, där man hade förtärt hembränt brännvin. Vi hade under andra kvartalet 109 fall, under tredje kvartalet hade vi 146 fall och under fjärde kvartalet 165 fall. Under första kvartalet av 1919 hade vi 152 fall, under andra 218, under fjärde 648 o. s. v. Stegningen för hela riket, om jag tar siffrorna från tredje kvartalet 1917 t. o. m. tredje kvartalet 1919, ställa sig: 3, 13, 55, 114, 186, 227, 287, 569 och 877. Det föreligger där alltså en oupphörlig stegring. Dock vill jag påpeka, att dessa fall endast äro de, som direkt kunnat konstateras, och att de icke på något sätt ge en trogen bild av hela denna underjordiska trafik, som florerar.

Denna trafik har för övrigt — det måste man ju säga — alldeles oanständigt uppmuntrats ifrån en hel del av den tongivande pres-

*Ang. månads-
rationen vid
utminuterig
av sprit-
drycker.
(Forts.)*

Ang. månads-
ransonen vid
utminuteri-
ng av sprit-
drycker.
(Forts.)

sens sida. Jag tror, att det kan vara skäl i att säga ifrån, att den hållning, som enkannerligen en stor del av Stockholmspressen intagit till lönbränningen, har *bidragit till att i hög grad uppluckra rättsmedvetandet på detta område*. Vi ha sett, huru stora tidningar *glorifierat* denna lönbränning, vi ha hört, huru teaterrevyerna likaledes ha förhärligat denna olagliga hantering, och det har blivit så, att det hos stora grupper av medborgare icke endast betraktas som en tåkgiltig sak, huruvida man sysslar därmed, utan man har rent av upphöjt lönbrännarna på en piedestal. Under sådana förhållanden förstår ju var och en, att det allmänna rättsmedvetandet, på vilket en lagstiftning dock ytterst måste fotas, kan korrumpas. Därigenom har denna officiella press enligt min uppfattning en mycket stor skuld i rättsmedvetandets försämring.

Men detta hindrar icke, att vi måste se till, att vi icke här genom att tillgripa en åtgärd, som går för långt, bidraga att ytterligare uppluckra rättsmedvetandet, ty då komma vi ur askan i elden. Jag har för min del den uppfattningen, att det finnes något för mycket av katastrofteorier bakom den åskådning, som förts till torgs från visst håll här i kammaren i denna fråga. Man menar: »Ju omöjligare vi kunna göra restriktionssystemet, desto bättre. Kunna vi lägga det helt och hållet i spillror, nåväl, då få vi taga upp den slutliga kampen för förbudet.» Den tankegången mötte vi, då det gällde försäljningsbestämmelserna, och den tankegången mötte vi, då det gällde åtgärder mot den olaga lönbränningen o. s. v. Jag vill till dem, som så resonerat, endast rikta den frågan: äro herrarna redt att kasta ut folket i de förhållanden, som skulle inträffa, där- es: den restriktiva lagstiftningens bestämmelser skulle falla sönder? Äro ni så säkra på att ni kunna taga upp kampen för förbudet med sådan framgång, att detta under överskådlig tid kan genomföras och ersätta den uteblivna restriktionslagstiftningen? Jag undrar, om icke det är sannolikt, att det bleve ett ytterligare bakslag, och så finge vi gå tillbaka till denna lagstiftning och bygga upp igen, vad vi genom vår oklokhets spolierat.

Vi ha icke — det torde ha framgått av behandlingen av frågan angående lönbränningen — tillräckligt starka garantier gentemot den underjordiska trafiken. Vi ha icke lyckats skapa det uppsiktsväsende, som här vore nödvändigt, och det kan i många avseenden icke skapas. Vi kunna exempelvis icke ställa en poliskonstapel vid varje bondgård, där man kunde falla på den idén att börja bränna. Den saken är uppenbar. Å andra sidan är det, vad städerna beträffar, särskilt Stockholm, uppenbart, att vi ha notoriska ligor, som syssla med denna bränning för att därav ha sitt näringsfång.

Hur går det då, om man här går för långt i nedpressandet av detta kvantum? Jo, det behöves icke mycken fantasi för att utpekulera, vad följden blir. Följden blir, att den s. k. lojala kundkretsen också blir en kundkrets för dessa lönbrännarligor, under det att dessa förut fått räkna huvudsakligen med dem, som äro avstängda från systembolagen och uppförda på deras svarta listor. Anse herrarna verkligen, att en sådan utveckling skulle vara önskvärd? Jag får för min

del säga, att man med en sådan nykterhetspolitik obotligt skadar den sak, man själv vill främja.

Med avseende å kvantitetsgränsen ha ju meningarna på goda grunder varit mycket delade. Jag erinrar om att doktor Ivan Bratt uttalat sig offentligt vid ett möte på Auditorium i en debatt med herr Ekman och därvid sagt, att han ansåg, att två liter kanske vore den riktiga gränsen. Nu tillkommer emellertid det faktum, att vi nu endast under en kort tid haft de fyra litrarna, och när nu hela restriktionssystemet i detta ögonblick är att betrakta såsom ett slags skört glas, som får hanteras med största varsamhet för att icke alldeles springa sönder, får man icke hänge sig åt den inbillningen, att alltför *språngvisa* förändringar skola vara möjliga att förena med ett vidmakthållande och fortbyggande av systemet.

Jag får för min del säga, att det väl då är en mycket rimlig och naturlig linje, att man nu bestämmer sig för de tre litrarna. Visar det sig sedan på grund av erfarenhetens vittnesbörd, dels att det räcker mycket väl och mer än väl, dels att man kan hålla den underjordiska trafiken mycket väl i schack, även om man går längre, då blir frågan sedan — om kanske ett par år eller något mera — att taga ett steg ytterligare och försöka med dessa två liter. Men gå vi nu omedelbart ned till två liter, då är jag övertygad om att följder genast skola inställa sig, som vi *icke* vilja vara med om.

Jag vill för övrigt påpeka, att om vi ha denna marginal upp till fyra liter, ha vi ju genom detta lokala veto, som riksdagen redan beslutat, möjlighet att hålla ett Damoklessvärd över huvudet på bolagen. Därigenom ligger det ju då, så länge bestämmelserna äro sådana de äro, i befolkningens i dessa kommuner hand att se till, att denna marginal icke utnyttjas till det yttersta. Men det är ju uppenbart, att om man på nykterhetsvänligt håll är ense om att de fyra litrarna äro för högt tilltagna men man icke är säker på huruvida man kan upprätthålla de två, då erbjuder sig den av herr Röing anvisade linjen såsom den naturliga och riktiga.

Jag vill tillägga, herr talman, innan jag slutar, att vi i denna fråga liksom i ett par föregående kunna göra en observation, och det är den, som jag tillät mig att påpeka i en föregående debatt, att den nykterhetspolitik sannerligen icke alltid är den klokaste, som endast löper efter de radikalaste slagorden och tror, att problemet är så enkelt, att bara man kan pressa ned kvantiteten till det minsta möjliga, problemet därmed är löst.

Här förbinda sig en hel mängd andra faktorer, varmed vi också måste räkna, om vi vilja föra en klok nykterhetspolitik. Det är icke endast fråga om åtkomstkvantiteten, utan det är också fråga om en hel del andra saker, som äro grundläggande för den sociala alkoholismen, men som äro lätta att förbise. Alla klaga över att Jeppe dricker, men ingen frågar, varför han dricker. Det är min personliga uppfattning, att innan man börjat taga reda på de verkligt grundläggande orsakerna till den sociala alkoholismen, innan vi gå in på frågor sådana som bostadsfrågan och de ekonomiska frågorna i allmänhet, få vi icke det rätta och grundläggande greppet på detta

Ang. månads-
ransonen vid
utminuteri-
ng
av sprit-
drycker.
(Forts.)

problem. Så enkelt är det icke, som den siste ärade talaren ville göra gällande, det skall erfarenheten säkert komma att visa.

Jag vill tillägga en sak med adress till dem, särskilt på liberalt håll, som här trätt i breschen för katastrofuppfattningen, som vill göra gällande, att ju värre det är, desto bättre, ty desto snarare kommer förbudet, nämligen att herrarna häromdagen, då det gällde referendum, genom att rösta med det förslag, som framställdes om utmönstrande ur konstitutionsutskottets motivering av uttalandet om den konsultativa omröstningen, säkerligen för åtskillig tid framåt berövat er själva det medel, varmed utgångsläget skulle läggas för ett upptagande av frågan om förbudet. Har man icke ögonen mer öppna i sin politik än så, då bör man sannerligen på det hållet tala tyst om sina stora principer och grundsatser.

Det är min övertygelse, herr talman, att kammaren här i nykterhetens intresse gör klokast i att upprätthålla denna restriktiva lagstiftning, som hotas å ena sidan ifrån katastrofteoretikerna och å andra sidan av herrar appellister, och det är därför också min övertygelse, att kammaren gör klokast i att gå på den av herr Röing avgivna reservationen.

Därför, herr talman, ber jag att få yrka bifall till denna reservation.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr N y l a n d e r: Herr talman! Herr Igel vände sig till mig med den frågan, huruvida jag antog, att lagöverträdelserna skulle försvinna, om man bibehölle nuvarande kvantum, eller om man till och med ökade detsamma. Jag vill på den frågan svara, att enligt min uppfattning komma förvisso lagöverträdelserna att minskas, om man står fast vid nu gällande lagstiftning på området, men att, om man följer utskottets förslag, de i stället komma att ökas.

Herr Igel försökte vidare göra denna fråga till en speciell stads- och särskilt stockholmsfråga, men jag vill gentemot detta påpeka det förhållandet, att spritlagstiftningsfrågan i lika hög grad gäller landsbygden som Stockholm och övriga städer. Det stod för någon tid sedan en del intervjuer från personer på olika platser i vårt land införda i Dagens Nyheter, vilka belyste, huru hembränningen ställer sig inom olika landsamärena. Av dem fick man den uppfattningen, att det brännes icke blott i städerna utan lika mycket på landet och att det alltså är ett intresse för alla att minska dessa lagöverträdelser, vilket man, som sagt, säkerligen icke gör genom att följa utskottets förslag.

Gentemot vad jag anförde om förhållandena i Amerika åberopade herr Igel sina erfarenheter från nämnda land. Jag vill då gentemot honom framföra, att det är alldeles riktigt, att även på den tiden det i staten Maine gällde totalförbud, men herr Igel glömde att omnämna alla de smugglingar, som pågingo till de torrlagda staterna, och att det i en del av dem blev ett rent krögarintresse att stödja nykterheten. Det är nämligen så, att för mer än ett krö-

garintresse framstod det såsom lämpligt att stödja nykterhetssträvandena, därför att varan därigenom blev mer svåråtkomlig och priset därför kunde sättas desto högre. Vad följden därav blev, är naturligtvis lätt att inse, nämligen högst betydligt ökade inkomster för dem, som drevo denna näring.

*Ang. månadsransonen vid utminuteri-
ng av sprit-
drycker.*

(Forts.)

Sedermera antyde herr Igel, att jag hade sagt, att totalförbudet trädde i kraft först i år. Jag vill påpeka, att jag sade, att det permanenta förbudet trädde i kraft i år, nämligen, om jag icke minns fel, den 16 januari i år, men att det provisoriska förbudet de facto trädde i kraft i samband med demobiliseringen redan den första juli förlidet år, och att alltså sedan den dagen totalförbud existerat i hela förenta staterna, eluru med det resultat, som jag nyss omnämnde, nämligen lagöverträdelse överallt. Jag har förvissat mig om att även sedan det permanenta förbudet, vilket nu underställts högsta domstolens prövning, trätt i kraft, fortgå dessa lagöverträdelse i oförminskad utsträckning.

Jag vill till slut för övrigt gentemot herr Igel invända, att den tid, då han var i Amerika, existerade totalförbud ju endast i några få stater, under det att full frihet rådde i de andra. Den tiden fanns icke heller den typ, som numera av amerikanerna döpts till »moonshiners». De motsvara just våra hembrännare, och de hava tillkommit till följd av en alltför trängsint lagstiftning. Jag är övertygad om att deras skara även i vårt land komme att ökas, om herrarna följa utskottets förslag.

Herr Igel: Herr talman, mina herrar! Det var ett uttryck i herr Engbergs anförande, som jag på det bestämdaste vill motsäga. Han sade nämligen att vi icke skulle kunna ha en poliskonstapel vid varje bondgård ute på landet för att taga reda på om man brände brännvin eller icke. Jag tror icke, att han egentligen har någon så god kännedom om landsbygden och dess förhållanden. Jag skall be att få säga herr Engberg, att det icke är i de svenska bondgårdarna, som olaga brännvinsbränning försiggår i någon utsträckning, som är att tala om, utan det är i sådana välordnade samhällen som Stockholm, Göteborg och Malmö och andra större städer. Det är där, som man över hövan driver denna trafik, och där man den ena gången efter den andra kommer folk på spåren därmed. Jag tycker därför, att det är ganska hårt att framställa saken så, som om lantmännen särskilt skulle vara de, som man skulle behöva sätta bevakning för, om detta förslag komme att antagas.

Nu säger ju också herr Engberg, att det icke är bra, som det är, utan han rekommenderar herr Røings förslag om tre liter i månaden. Han menar alltså, att det icke är bra, som det är, men han fruktar, säger han, att två liter skulle vara bristningspunkten. Ja, hur vet herr Engberg, att två liter är bristningspunkten? Om man kan röra på sak så mycket, att man kan gå ned till tre liter, anser jag, att man lika väl skulle kunna gå ned till två liter. Vi veta ju, att man på en del ställen endast har två liter, och det har icke

Ang. månads-
ransonen vid
utminuteri-
ng
av sprit-
drycker.
(Forts.)

brustit värre där än där man haft fyra. Det är alldeles uppenbart, att det icke gjort det.

Vidare säger man, att man förenklat problemet till den grad, att man fruktar, att man därför icke skall komma någon väg med det. Detta problem har dock varit ungefär lika enkelt, då man hållit på Järmed i de länder, som för närvarande ha förbud. Där har man gått till väga ungefär på samma sätt. Man har sökt komma fram ett steg i sänder, till dess man slutligen kommit dithän, att man kunnat taga förbudet såsom sådant. Det är också vår mening, att då man nu icke kan komma till förbud, så snart som man önskar, försöka vi att så mycket som möjligt inskränka superiet och rusdryckstrafiken. Jag anser icke, att det egentligen skall vara nödvändigt att göra detta problem så inkrånglat, som man vill göra det, så att ingen skall förstå det. Saken är ganska enkel. Låt oss här understödja utskottet i den votering, som kommer att bli, och vi ha därmed tagit ett steg i rätt riktning!

Jag vill därför, herr talman, vidbliva mitt yrkande.

Herr S ä v s t r ö m: Herr talman! Jag hade icke tänkt begära ordet i denna fråga, om icke herr Engberg i slutet av sitt anförande med tydlig adress riktat sig mot mig — förmodar jag — såsom representant för dem, som driva den enklare nykterhetspolitiken, som bara vilja minska och minska, och fördömde densamma. Jag vill erinra herr Engberg om att han år 1918 här i riksdagen motionerade om en kvantitet av två liter icke i månaden utan i *kvartalet*.

Herr F o r s s e l l: Herr talman! Jag skall icke förlänga denna debatt med många ord. Jag har bett att få ordet med anledning av ett yttrande, som nyss fälldes av herr Engberg rörande pressens ställning till de förevarande frågorna. Det är alldeles påtagligt, att en mycket skarp dom måste uttalas över varje försök från pressens sida att glorifiera brottsliga handlingar. Där sådana försök föreligga, erbjuder likväl gällande lagstiftning möjlighet att komma dem till livs. Jag vill för övrigt betona, att jag för min del icke kan eller vill föra någon talan för den press, som nått fram till och förvärvat inflytande bland de samhällslager, inom vilka lönnbränningen först började florerat och tog allvarlig fart. För den pressen kan jag icke ansvara, men för den lojala pressen måste ovillkorligen full frihet förbehållas att med den tillåtliga polemikens alla metoder bekämpa och kritisera vanvettiga restriktionsbestämmelser.

Herr E n g b e r g: Jag uppkallades av herr Sävströms inlägg för en stund sedan. Han erinrade om en motion av mig år 1918. Det är alldeles riktigt, herr Sävström, därför att då stod jag för min del på den ståndpunkten, att det tillstånd, som då rådde, nämligen att vi just hade den angivna kvantiteten, borde man försöka fastlåsa, och jag hade då för min del icke alls den farhågan, att det

skulle komma att skapa denna underjordiska trafik. Men så kom socialstyrelsens fortgående undersökningar under år 1918. Vi fingo först de två sista kvartalen av år 1917 belysta och sedan fortgående under åren 1918 och 1919. Dessa kvartalsundersökningar av socialstyrelsen borde herr Sävström taga del av. Vad visa dessa? Jo ifrån siffran tre ända upp till ett å två tusen en kontinuerlig stegring av hembrännare. Man skulle naturligtvis vara ganska blind för nödvändigheten att draga konsekvenserna av erfarenheten, därest man inför dessa fakta fortfarande skulle vidhålla en uppfattning, som erfarenheten korrigerat. Jag tycker, att den saken är självklar. Jag har i denna fråga ingenting annat att hålla mig till än den erfarenhet, som vi kunna vinna, och som föreligger. Det vore också önskligt, att herr Sävström något mera hölle sig till erfarenhetens vittnesbörd.

Ang. månadsransonen vid utminuterung av spritdrycker.
(Forts.)

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o bifall till utskottets hemställan, 2:o) bifall till den av herr Röing vid betänkandet fogade reservationen samt 3:o) bifall till den reservation, som avgivits av herr Wijk m. fl.; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid, i anledning varav och sedan till kontraposition antagits den under 3:o) avgivna propositionen, nu uppsattes, justerades och anslogs denna omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande betänkande nr 33, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den av herr Wijk m. fl. avgivna, vid betänkandet fogade reservationen.

Voteringen utvisade 103 ja mot 53 nej, vid vilken utgång kammaren således bifallit utskottets hemställan.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.20 e. m. för att åter sammanträda kl. 7 e. m., då enligt utfärdat anslag detta plenum komme att fortsättas.

In fidem
Per Crowvall.